

3^ο WEBINAR

«Ιδιωτικό χρέος και Πανδημική κρίση COVID-19»

3^ο WEBINAR

«Ιδιωτικό χρέος και Πανδημική κρίση COVID-19»

.....
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΜΑΡΤΙΟΥ 2021

Το άγος του ιδιωτικού χρέους

Μανόλης Μανιούδης, *PhD Πολιτική Οικονομία, INEMY*

Χαράλαμπος Αράχωβας, *PhD, Οικονομολόγος, INEMY*

Όπως σημειώνεται και σε σχετικό κείμενο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, η σύμπτωση των υψηλών επιπέδων ιδιωτικού χρέους (ήτοι ληξιπρόθεσμο χρέος των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων) αλλά και του ξαφνικού ξεσπάσματος της πανδημίας δημιουργούν μια εξαιρετικά ευάλωτη εικόνα για αρκετές οικονομίες (Liu, Garrido and DeLong, 2020). Αναμφίβολα, το ιδιωτικό χρέος δεν αποτελεί συνέπεια της πανδημικής κρίσης καθώς η μεγέθυνση του πυροδοτήθηκε κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Παρόλα ταύτα, η παράλυση που επέφερε η πανδημία αναμένεται να οξύνει τον κίνδυνο του χρέους τόσο για τις επιχειρήσεις (κυρίως τις ΜμΕ) όσο και για τα νοικοκυριά. Η μεγέθυνση αυτή ενδέχεται να πυροδοτήσει την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs), τα οποία παραμένουν μια σημαντική πρόκληση για το τραπεζικό σύστημα και ιδιαίτερα για την ελληνική οικονομία.¹ Ουσιαστικά δηλαδή, το ιδιωτικό χρέος, λόγω (και) της πανδημικής κρίσης, δύναται να λειτουργήσει ως ο επιταχυντής ενός νέου κύκλου οικονομικής ύφεσης επηρεάζοντας αρνητικά τις προοπτικές της οικονομικής ανάπτυξης. Άλλωστε ήδη από το 2019 δημοσιεύτηκαν ερευνητικές εργασίες οι οποίες ανέδειξαν τη σημασία του (Scott and Pressman 2019). Στο επίπεδο αυτό, η προσέγγιση της λεγόμενης θέσης Ponzi (Ponzi position), ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης, ενδέχεται να επαυξήσει τη χρηματοπιστωτική ευθραυστότητα καθώς συχνά, στις περιόδους αυτές, τα αναμενόμενα εισοδήματα δεν επαρκούν να πληρωθούν ούτε οι τόκοι όταν αναφερόμαστε στον τραπεζικό δανεισμό (Mae 2018).

Στο πλαίσιο αυτό το ερώτημα «Τι θα γίνει με το ιδιωτικό χρέος;» καθίσταται ιδιαίτερα επίκαιρο. Η επίλυση του δεν συνιστά μια εύκολη διαδικασία, καθώς μια γενικευμένη αναδιάρθρωση του ιδιωτικού χρέους (government-guaranteed private debt) ενδέχεται να το μετατρέψει σε δημόσιο, ασκώντας σημαντική δημοσιονομική συμπίεση (IMF, 2020a). Αναγκαστικά επομένως η διαχείριση του ιδιωτικού χρέους δεν συντελείται στο κενό αλλά θα πρέπει να συνδέεται στενά με τη δημοσιονομική πολιτική. Βέβαια, πέρα από τις οριζόντιες πολιτικές σχετικά με τη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους, κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω ψηφιοποίηση των διαδικασιών η οποία δύναται να καταστεί εξαιρετικά χρήσιμη για τη μείωση του συναλλακτικού κόστους που παράγει η διαχείριση του.

Στο επίπεδο αυτό η συγκρότηση ενός ευρύτερου μηχανισμού διαχείρισης του ιδιωτικού χρέους μπορεί να λειτουργήσει σε τρία επίπεδα. Σύμφωνα με τους (Lu, Garrido and DeLong, 2020) τα επίπεδα αυτά μπορούν να συνοψισθούν στα κάτωθι:

1. Το σχέδιο «ΗΡΑΚΛΗΣ Ι», το σχέδιο «ΗΡΑΚΛΗΣ ΙΙ», αλλά και η συζήτηση για τη δημιουργία μιας «Κακής Τράπεζας» (Bad Bank) για τα κόκκινα δάνεια, όπως αυτή αποτυπώνεται και στην έκθεση της επιτροπής Πισσαρίδη, επιβεβαιώνει τη σημασία της διαχείρισης των NPLs για την ελληνική οικονομία.

1. **Βραχυπρόθεσμο**, το οποίο θα στοχεύσει στο να σταματήσουν τα χρεοστάσια και να αναβληθούν οι αναγκαστικές εκτελέσεις εισπράξεων (debt enforcement activity).
2. **Μεσοπρόθεσμο**, το οποίο θα στοχεύσει στην υιοθέτηση μεταβατικών μέτρων, μετά από την επιστροφή στην κανονικότητα, ώστε να αντιμετωπιστούν οι προβληματικές υποθέσεις, δημιουργώντας παράλληλα έναν εξωδικαστικό (πανδημικό) μηχανισμό για την αναδιάρθρωση του χρέους. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, το διάστημα αυτό αναμένεται να είναι και το δυσκολότερο.
3. **Μακροπρόθεσμο**, στο οποίο οι οικονομίες, μετά το πέρας της πανδημικής κρίσης, θα πρέπει να ενισχύσουν τα εργαλεία διαχείρισης του ιδιωτικού χρέους υποστηρίζοντας την οικονομική ανάπτυξη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Ενδεικτικά μέτρα για το ιδιωτικό χρέος	
Βραχυπρόθεσμη περίοδος	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Πάγωμα των επιβολών είσπραξης από χρέη που δημιουργήθηκαν, αιτιολογημένα, εν μέσω πανδημίας. ➤ Οι ευνοϊκές συμφωνίες των επιχειρήσεων με τις ΔΕΚΟ δεν θα πρέπει να λήξουν κατά τη διάρκεια της πανδημίας (π.χ. Γαλλία και Ισπανία) ενώ το ίδιο θα πρέπει να συμβεί και με τα ενοίκια. ➤ Απαιτείται η σταθερή και αξιόπιστη συλλογή στοιχείων για να γίνουν επίκαιρες προβλέψεις σχετικά με την πορεία του ιδιωτικού χρέους. ➤ Ενίσχυση της ψηφιοποίησης για την διαχείριση των υποθέσεων που σχετίζονται με το ιδιωτικό χρέος.
Μεσοπρόθεσμη περίοδος	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Στήριξη μέσω μιας λογικής Triage², δηλαδή (κλαδική) διάκριση α) των επιχειρήσεων που δεν μπορούν να αναδιρθρωθούν, β) των επιχειρήσεων που μπορούν να γίνουν βιώσιμες μέσω της αναδιάρθρωσης και γ) των επιχειρήσεων που μπορούν να ανακτήσουν τη δυναμική τους χωρίς βοήθεια. ➤ Διαμόρφωση ενός ειδικού (πανδημικού) εξωδικαστικού μηχανισμού για τις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις/νοικοκυριά. ➤ Διαμόρφωση κινήτρων (carrots) αλλά και ποινών (sticks) για την αναδιάρθρωση του χρέους. ➤ Χρηματοδότηση αναδιρθρωμένων επιχειρήσεων (παροχή αναγκαίου κεφαλαίου κίνησης) μέσα από ένα δημόσιο σχήμα χρηματοδότησης (π.χ. Αναπτυξιακή Τράπεζα). ➤ Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και μείωση γραφειοκρατίας.
Μακροπρόθεσμη περίοδος	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αξιοποίηση των παραδοσιακών εργαλείων (π.χ. πτωχευτικός κώδικας). ➤ Υιοθέτηση περισσότερο σταθερών μέτρων και μηχανισμών που θα βελτιώσουν την ανθεκτικότητα σε μια ενδεχόμενη νέα κρίση. ➤ Διατήρηση και επαναδιαμόρφωση των άτυπων μηχανισμών αναδιάρθρωσης του ιδιωτικού χρέους. ➤ Οι υβριδικοί μηχανισμοί (άτυποι με μια περιορισμένη δικαστική παρέμβαση) μπορούν επίσης να είναι χρήσιμοι. ➤ Υποστήριξη του τραπεζικού συστήματος.

2. Όπως αναφέρεται και στο Liu, Garrido and DeLong (2020) το triage μπορεί να γίνει με τη συνεργασία των κυβερνήσεων και ειδικών του ιδιωτικού τομέα, μέσα από διαφανείς διαδικασίες.

Η ελληνική περίπτωση

Στην Ελλάδα το ιδιωτικό χρέος (ήτοι ληξιπρόθεσμες οφειλές σε ΑΑΔΕ, ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα και ασφαλιστικά ταμεία) ανέρχεται προσεγγιστικά (περίπου) στα 244,2 δις ευρώ, όντας γύρω στο 133,3% του ΑΕΠ για το 2019 (Πίνακας 3). Βέβαια, αν συνυπολογιστούν οι ληξιπρόθεσμες οφειλές στη ΔΕΗ και στις υπόλοιπες ΔΕΚΟ (γύρω στα 4 δις ευρώ) αλλά και τα χρέη μεταξύ ιδιωτών, το «ανεπίσημο» ιδιωτικό χρέος είναι ακόμα υψηλότερο. Επιπρόσθετα, αν λάβουμε υπόψη ότι τα εξυπηρετούμενα δάνεια ανέρχονται σε 105,27 δις ευρώ, κατανοούμε τον κίνδυνο διολίσθησης λόγω και της πανδημίας ειδικά λόγω της μετατροπής υγιών επιχειρήσεων σε προβληματικές. Παράλληλα, σύμφωνα και με τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι καταγράφεται μια «γκρίζα ζώνη» ιδιωτικού χρέους, η οποία μεγεθύνεται μέσα από τις μεταχρονολογημένες επιταγές. Η συγκεκριμένη «γκρίζα ζώνη» συνιστά το αποτέλεσμα της υποχρηματοδότησης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Ένα ιδιάζον γνώρισμα της ελληνικής οικονομίας είναι πως το ιδιωτικό χρέος είναι υψηλό παρά το γεγονός της υποχρηματοδότησης της οικονομίας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης (υψηλό κόστος δανεισμού, πιστωτική ασφυξία κ.λπ.).

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της συγκυρίας, η δύσκολη περίοδος για την Ελλάδα (αλλά και για τις υπόλοιπες οικονομίες) αναμένεται να είναι αυτή που θα ακολουθήσει αμέσως μετά την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας και τη σταδιακή επιστροφή προς την κανονικότητα. Στο στάδιο αυτό το «ξεπάγωμα» των χρεών αναμένεται να αυξήσει τις αναξιόχρεες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, ως αποτέλεσμα και της προβληματικής οικονομικής κατάστασης (Liu, Garrido and DeLong, 2020). Είναι επόμενο απαραίτητο, λόγω και της πιθανά προβληματικής εικόνας της οικονομίας, να εξομαλυνθεί η καμπύλη του ιδιωτικού χρέους και να περιοριστούν οι «καταστροφές» που ενδέχεται να υποστεί η οικονομία μέσω στοχευμένων (άμεσων) μέτρων. Παράλληλα, είναι αναγκαία η κλαδική αντιμετώπιση του καθώς η πανδημία έπληξε συγκεκριμένους κλάδους της ελληνικής οικονομίας (π.χ. εμπορικές επιχειρήσεις της ένδυσης & υπόδησης) μετατρέποντας, σε αρκετές περιπτώσεις, υγιείς επιχειρήσεις σε προβληματικές. Είναι χαρακτηριστικό πως το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής (2021) επισημαίνει τον κίνδυνο από την αύξηση του ιδιωτικού χρέους λόγω της οικονομικής ύφεσης. Άλλωστε σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος μια δυνητική αύξηση των πτωχεύσεων των επιχειρήσεων είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει σε διολίσθηση των κόκκινων δανείων και αύξησης του ιδιωτικού χρέους (ΤτΕ, 2021b). Στο πλαίσιο αυτό, το ζήτημα της αντιμετώπισης του ιδιωτικού χρέους, θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης και να εξεταστούν εναλλακτικά οι α) δυνατότητες παροχής κρατικών εγγυήσεων για εκείνες τις επιχειρήσεις που ήταν φερέγγυες πριν την πανδημική κρίση και παρουσιάζουν μια ανάγκη ρευστότητας (IMF, 2020b) ή η β) παροχή κινήτρων για την αναδιάρθρωσή του. Όλα αυτά βέβαια θα πρέπει να είναι συμβατά με τον διαθέσιμο δημοσιονομικό χώρο της οικονομίας.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ο κλάδος του εμπορίου

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) οι ΜμΕ, οι micro επιχειρήσεις αλλά και οι ελεύθεροι επαγγελματίες καταγράφουν την πλέον αδύναμη εικόνα σε σχέση με τα ληξιπρόθεσμα δάνεια τους. Είναι χαρακτηριστικό πως το σύνολο των δανείων που έχουν λάβει οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) ανέρχεται στα 28,9 δις ευρώ, με το 47% (ήτοι 13,5 δις ευρώ) να είναι μη εξυπηρετούμενο. Από την άλλη οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι πολύ μικρές (micro) επιχειρήσεις έχουν δανειστεί 17,2 δις ευρώ με το 55,4% (ήτοι 9,5 δις ευρώ) να μην εξυπηρετείται (ΤτΕ, 2021a: 28). Το στοιχείο αυτό τεκμηριώνει την ευθραυστότητα που καταγράφεται στις επιχειρήσεις αυτές οι οποίες, όπως αποδεικνύεται και από τις σχετικές μελέτες, επηρεάστηκαν δυσανάλογα από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης (2008-2016).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Δάνεια κατά κατηγορία μεγέθους επιχείρησης				
	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΝΕΙΩΝ	Λιγότερο από 90 ημέρες	Περισσότερο από 90 ημέρες	ΚΑΤΑΓΓΕΛΜΕΝΑ
Μεγάλες	44,3 δις	53%	20%	27%
Μικρομεσαίες	28,9 δις	25%	18%	57%
Micro	17,2 δις	15%	17%	67%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2021a)

Βέβαια, θα πρέπει να σημειωθεί πως η Τράπεζα της Ελλάδος κατανέμει τα δάνεια με βάση δυο κριτήρια (Πίνακας 2):

- A) Το μέγεθος (κατηγορία) της επιχείρησης και
- B) τον τύπο της καθυστέρησης

Έτσι μπορεί μεν τα καταγγελλόμενα δάνεια να αντιστοιχούν στο 27% για τις μεγάλες επιχειρήσεις και στο 67% για τις micro, ωστόσο ως ποσά στην πρώτη περίπτωση είναι 12 δις και στη δεύτερη είναι 11,3 δις. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το πλήθος των micro επιχειρήσεων και επαγγελματιών είναι πολλαπλάσιο σε σχέση με τον αριθμό των μεγάλων επιχειρήσεων.

Παράλληλα σύμφωνα με τα στοιχεία του INEMY-ΕΣΕΕ (Πίνακας 3) για το πρώτο εξάμηνο του 2020, οι περισσότερες κατηγορίες οφειλών των εμπορικών επιχειρήσεων παρουσιάζουν αύξηση μεταξύ 2019-2020. Όπως διαφαίνεται, όσον αφορά στο χρέος, η κατάσταση της πλειονότητας των πολύ μικρών (micro) και μικρών επιχειρήσεων επιδεινώνεται

λόγω της πανδημικής κρίσης. Η βελτίωση της εικόνας όσον αφορά τις οφειλές προς τις τράπεζες δεν είναι τόσο καθαρή καθώς η μέση οφειλή προς τις τράπεζες μεγεθύνεται κατά 33% μεταξύ 2019-2020 (από τις 94.038 στις 125.651 ευρώ). Παράλληλα, σε συνάφεια με τα παραπάνω, το γεγονός ότι η μέση ληξιπρόθεσμη οφειλή, τόσο στην εφορία όσο και στα ασφαλιστικά ταμεία μειώνεται μεταξύ 2019-2020 ενώ παράλληλα αυξάνεται το ποσοστό των επιχειρήσεων που καταγράφουν ληξιπρόθεσμες οφειλές τεκμηριώνει το γεγονός της δημιουργίας νέου χρέους αλλά και την μετατροπή υγιών επιχειρήσεων σε προβληματικές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Ληξιπρόθεσμες οφειλές των εμπορικών επιχειρήσεων, 2016-2020					
	2016	2017	2018	2019	2020
Οφειλές προς εφορία	29%	31%	27%	24%	30%
Οφειλές προς ασφαλιστικά ταμεία	30%	30%	27%	25%	27%
Οφειλές προς προμηθευτές	17%	17%	17%	18%	21%
Οφειλές προς τράπεζες	53%	36%	32%	31%	22%

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Ληξιπρόθεσμες οφειλές σε Εφορία, Ασφαλιστικά Ταμεία, εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων και ύψος μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs)	
Διάρθρωση Ληξιπρόθεσμου Ιδιωτικού χρέους	Ποσά σε απόλυτα νούμερα και ποσοστά (%)
1. Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs)³ (εκτιμήσεις 2020)	58,7 δισ € (Συνολική χρηματοδότηση ιδιωτικού τομέα 164 δισ €)
- Αναλογία μη εξυπηρετούμενων δανείων επί του συνόλου των χορηγηθέντων επιχειρηματικών δανείων	32,2% (από 48,4% τον Σεπτ. 2019) (31,65 δισ € σε σύνολο 98,3 δισ € δισ €)
- Αναλογία μη εξυπηρετούμενων δανείων επί του συνόλου των χορηγηθέντων δανείων σε ελεύθερους επαγγελματίες & πολύ μικρές επιχειρήσεις	55,4%
- Αναλογία μη εξυπηρετούμενων δανείων επί του συνόλου των χορηγηθέντων δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις	47%

3. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, ο δείκτης κάλυψης των NPLs ανέρχεται στο 43.8%.

Διάρθρωση Ληξιπρόθεσμου Ιδιωτικού χρέους	Ποσά σε απόλυτα νούμερα και ποσοστά (%)
2. Ληξιπρόθεσμες οφειλές σε Εφορία (Φεβρουάριος 2021)	109,1 δισ €⁴ (από 107,6 δισ τον Δεκ.'20)
- Οφειλές Νομικών Προσώπων	71 δισ €
- Οφειλές Φυσικών Προσώπων	38,1 δισ €
3. Ληξιπρόθεσμες οφειλές σε Ασφαλιστικά Ταμεία	37,5 δισ €
- Ληξ. Οφειλές σε ΟΑΕΕ (Οφειλές ΚΕΑΟ, Δεκέμβριος 2020)	12,6 δισ €
- Ληξ. Οφειλές σε ΙΚΑ (Οφειλές ΚΕΑΟ, Δεκέμβριος 2020)	20,1 δισ €
4. Δάνεια που έχουν πωληθεί από τις εμπορικές τράπεζες και βρίσκονται εκτός τραπεζικού συστήματος και διαχειρίζονται από ΕΔΑΔΠ (Δεκέμβριος 2020)⁴	38,9 δισ €
Σύνολο Ληξιπρόθεσμου Ιδιωτικού Χρέους (1+2+3+4)	244,2 δισ €
Αναλογία Ληξιπρόθεσμου Ιδιωτικού Χρέους προς ΑΕΠ (ΑΕΠ 183,4 δισ 2019)	133,3%

4. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, το πραγματικό ληξιπρόθεσμο ανέρχεται στα 85,1 δισ ευρώ, με τα 24 δισ ευρώ να χαρακτηρίζονται ως ανεπίδεκτα είσπραξης.

5. Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικά στοιχεία δανείων υπό διαχείριση από τις Εταιρείες Διαχείρισης Α-Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ): δ' τρίμηνο 2020, 16 Μαρτίου 2021 Δελτία Τύπου (bankofgreece.gr)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ WEBINAR

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ-ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ

κ. Γιώργος Καρανίκας, πρόεδρος ΕΣΕΕ

1η ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ιδιωτικό χρέος και μικρές επιχειρήσεις

Αιμίλιος Αυγουλέας, Καθηγητής και Chair Of International Banking Law and Finance

Νίκος Καραμούζης, Πρόεδρος Grant Thornton Greece

Πάνος Λιαργκόβας, Καθηγητής - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Πρόεδρος ΚΕΠΕ

Γιώργος Πιτσιλής, Διοικητής ΑΑΔΕ

Βάλια Αρανίτου, Αν. καθηγήτρια Παν. Κρήτης. Διευθύντρια INEMY-ΕΣΕΕ

2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Προτάσεις για την αντιμετώπιση του Ιδιωτικού Χρέους

Χρήστος Σταικούρας, Υπουργός Οικονομικών

Έφη Αχτσιόγλου, Βουλευτής Επικρατείας, Τομεάρχης Οικονομικών, ΣΥΡΙΖΑ

Μιχάλης Κατρίνης, Βουλευτής Ηλείας, Κίνημα Αλλαγής

Γιώργος Καρανίκας, Πρόεδρος ΕΣΕΕ

Δημήτρης Πεφάνης, Δημοσιογράφος, 24 Media

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΝΙΚΑΣ

Πρόεδρος ΕΣΣΕ

Με μεγάλη μου χαρά οφείλω και εγώ, να καλωσορίσω σήμερα τους εκλεκτούς συμμετέχοντες στο πρώτο μέρος της εκδήλωσης οι οποίοι θα τοποθετηθούν πάνω σε ένα διεθνές πλέον πρόβλημα.

Η ΕΣΣΕ και το ερευνητικό της Ινστιτούτο INEMY-ΕΣΣΕ αντιλαμβανόμενοι τη σημασία της διαχείρισης του ιδιωτικού χρέους, τόσο για το επιχειρηματικό περιβάλλον όσο και για την πορεία της ελληνικής οικονομίας, λαμβάνει πρωτοβουλία για την έναρξη ενός διαρκούς ανοικτού διαλόγου μέσα από τον οποίο δύνανται να προκύψουν παραγωγικές θέσεις-προτάσεις.

Μπορεί το 2010 η διόγκωση του δημοσίου χρέους να αφορούσε μόνο την Ελλάδα ή μία, δύο ακόμα χώρες του νότου, ωστόσο η υπέρμετρη αύξηση του ιδιωτικού χρέους και η διαχείρισή του απασχολεί σήμερα ολόκληρο τον κόσμο.

Τα ερωτήματα για την ισόρροπη, δίκαιη και κυρίως βιώσιμη διαχείρισή του είναι ενδεχομένως ένα από τα πιο επίκαιρα διεθνώς.

Πόσο πιθανή ή εφικτή είναι μία διαγραφή του χρέους, πώς μπορεί η οικονομία να ελιχθεί απέναντι στη σειρά των προκλήσεων, τι θα γίνει όταν τα επιτόκια και γενικότερα η νομισματική αλλά και δημοσιονομική πολιτική παύσουν να είναι τόσο υποστηρικτικές;

Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν σήμερα και μάλιστα υπό το πρίσμα των ιδιαιτεροτήτων της ελληνικής οικονομίας η οποία αφενός είναι εξαιρετικά επιβαρυνόμενη από την μακροχρόνια οικονομική κρίση και αφετέρου έχει δεχθεί ισχυρότατες πιέσεις από την πανδημία.

Για το λόγο αυτό έχουμε σήμερα μαζί μας, έστω και διαδικτυακά, από τα πλέον καταξιωμένα και έμπειρα στελέχη της αγοράς αλλά και διακεκριμένους καθηγητές οι οποίοι θα προσπαθήσουν να ρίξουν φως στα ερωτήματά μας.

Έχουμε επίσης την τιμή να φιλοξενούμε τον Υπουργό Οικονομικών κ. Χρήστο Σταϊκούρα, την κ. Έφη Αχτζιόγλου και τον κ. Μιχάλη Κατρίνη για να αποτυπώσουμε τις απόψεις και τις προτάσεις του πολιτικού κόσμου.

1^η Συνεδρία

ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΒΑΛΙΑ ΑΡΑΝΙΤΟΥ

Αν. Καθηγήτρια, Διευθύντρια INEMY-ΕΣΣΕ

Το ιδιωτικό χρέος δεν αποτελεί συνέπεια της πανδημίας καθώς ήδη από το 2018 το παγκόσμιο χρέος ανερχόταν στο 226% του διεθνούς ΑΕΠ με τα 3/4 από αυτό να είναι ιδιωτικό χρέος.

Όμως η πανδημία αναμένεται να οξύνει τον κίνδυνο του χρέους τόσο για τις επιχειρήσεις όσο βεβαίως και για τα νοικοκυριά. Επομένως ενδέχεται να λειτουργήσει ως επιταχυντής ενός νέου κύκλου οικονομικής ύφεσης επηρεάζοντας αρνητικά τις προοπτικές μίας βιώσιμης εξόδου από την πανδημική κρίση.

Στην Ελλάδα το ιδιωτικό χρέος, δηλαδή οι ληξιπρόθεσμες οφειλές προς την ΑΑΔΕ, τον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα και τα ασφαλιστικά ταμεία, ανέρχεται προσεγγιστικά περίπου στα 234 δις ευρώ, δηλαδή το 127% του ΑΕΠ.

Όστόσο, σε αυτό θα πρέπει να συνυπολογιστούν οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των επιχειρήσεων, οι οφειλές στην ΔΕΗ και στις υπόλοιπες ΔΕΚΟ, που αυτό υπολογίζουμε ότι είναι περίπου 4 δις ευρώ, αλλά και τα χρέη μεταξύ των ιδιωτών. Δηλαδή αυτό το ανεπίσημο ιδιωτικό χρέος που άλλες φορές καταγράφεται και αποτυπώνεται με τις επιταγές που κυκλοφορούν και άλλες φορές ακόμα από τα ανοιχτά υπόλοιπα που υπάρχουν μεταξύ των προμηθευτών και των επιχειρηματιών. Επομένως εδώ καταγράφεται και ελλοχεύει ο κίνδυνος να μετατραπούν υγιείς επιχειρήσεις σε προβληματικές όταν δεν μπορέσουν να πληρωθούν αυτές οι επιταγές που έχουν στα χέρια τους.

Παράλληλα, σύμφωνα με τα στοιχεία του INEMY, το πρώτο εξάμηνο του 2020 οι περισσότερες κατηγορίες οφειλών, των εμπορικών επιχειρήσεων, τώρα πια παρουσιάζουν αύξηση μεταξύ του 2019 και του 2020. Ο μόνος τομέας στον οποίο μειώνεται το ποσοστό, είναι ο τραπεζικός δανεισμός αλλά και εδώ η βελτίωση της εικόνας, όσον αφορά στις οφειλές, δεν είναι τόσο καθαρή καθώς η μέση οφειλή, όπως εμείς τα καταγράψαμε με τις δικές μας μελέτες, προς τις τράπεζες μεγεθύνεται περίπου 33%. Δηλαδή από 94.000 ευρώ, πάμε στις 125.000 ευρώ.

Τα ερωτήματα, λοιπόν, που θα μπορούσαμε να θέσουμε σε μία τέτοια συζήτηση είναι τι θα μπορούσε να γίνει, τι μπορεί να προταθεί για την επανεκκίνηση της επιχειρηματικότητας που υπέστη ένα τέτοιο βαρύ πλήγμα από την πανδημία; Θα μπορούσαμε να έχουμε εξειδικευμένα μέτρα ανά κατηγορία επιχειρηματικότητας;

Η ΕΣΣΕ, λοιπόν, αντιλαμβανόμενη τη σημασία της διαχείρισης του ιδιωτικού χρέους ξεκινάει αυτή τη συζήτηση, έναν ανοιχτό διάλογο με σκοπό να καταλήξουμε τελικά σε κάποιες θέσεις, προτάσεις προς την Κυβέρνηση και τα κόμματα.

Σε αυτή την πρώτη συνεδρία με θέμα «ιδιωτικό χρέος και μικρές επιχειρήσεις» έχουμε την τιμή να είναι μαζί μας:

Ο κ. Αιμίλιος Αυγουλέας Καθηγητής Διεθνούς Τραπεζικού Δικαίου και Χρηματοοικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, καλώς ήρθες, Αιμίλιε.

Ο κ. Νικόλαος Καραμούζης, Πρόεδρος της Grant Thornton φορολογικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών, καλώς ήρθατε.

Ο κ. Παναγιώτης Λιαργκόβας, Καθηγητής στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και Πρόεδρος του ΚΕΠΕ, και βεβαίως ο κ. Γιώργος Πιτσιλής, Διοικητής της ΑΑΔΕ.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΑΥΓΟΥΛΕΑΣ

Καθηγητής και Chair of International Banking Law and Finance

Όπως είπατε το πρόβλημα του ιδιωτικού χρέους και ειδικά του ιδιωτικού χρέους που έχει δημιουργηθεί λόγω Covid, είναι ένας βρόγχος ο οποίος θα πνίξει την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας εκτός αν γίνει κάτι για αυτό. Εγώ θέλω, πριν περάσω σε μία πρόταση, να αναλύσω τρία βασικά σημεία τα οποία, αν θέλετε, δεν υπήρχαν κατά τη διάρκεια της κρίσης από το 2010 μέχρι το 2020.

Το πρώτο είναι ότι η κρίση είναι συστημική και αφορά όλους. Άρα δεν υπάρχει αυτό που λέμε ηθικός κίνδυνος, δεν τη δημιούργησε μία χώρα της οποίας οι πολίτες δεν πληρώνουν φόρους, δεν τη δημιούργησε μία τράπεζα η οποία δεν έκανε καλή διαχείριση ρίσκου.

Είναι ένα ρίσκο, ένα σοκ που ήρθε εξωγενώς, χτύπησε κατευθείαν τη μακροοικονομία, γιατί είχαμε σοκ και στην προσφορά και στη ζήτηση και αντίστοιχο σοκ βέβαια στην απασχόληση.

Έχουμε σοκ στον τρόπο διαβίωσης των ανθρώπων, στον τρόπο ζωής και επειδή είναι κλεισμένοι στα σπίτια τους για να προληφθεί η εξάπλωση της πανδημίας, δεν έχουμε και κατανάλωση. Δεν έχουμε βεβαίως και έσοδα στο δημόσιο που προέρχονται από την κατανάλωση.

Δεν υπάρχει ηθικός κίνδυνος στο να αντιμετωπιστούν ριζικά τα χρέη αυτών των ανθρώπων και αυτών των επιχειρήσεων διότι βεβαίως δεν περιμένουμε άλλη μία πανδημία αύριο το πρωί, άρα δεν υπάρχει αυτό που λέμε ότι έμαθαν να λάβουν καινούρια ρίσκα, δεν υπάρχουν ρίσκα.

Οι άνθρωποι αυτοί αναγκάστηκαν να πωλούν λιγότερο, να αγοράζουν λιγότερο, να έχουν τα πάγια έξοδά τους αλλά παράλληλα να έχουν πολύ μικρότερα έσοδα και έχουν σωρεύσει χρέη.

Και μιλώ αποκλειστικά για τα χρέη Covid, βεβαίως σε μια χώρα η οποία είναι πάρα πολύ επιβαρυνμένη με ιδιωτικό χρέος διότι υπάρχουν και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στις τράπεζες, τα οποία τώρα έχουν πέσει κάτω από 25% αλλά πριν από δύο, τρία έτη είχαν ξεπεράσει το 45% του συνολικού ενεργητικού των τραπεζών.

Άρα, ακόμη μεγαλύτερο είναι το πρόβλημα για την Ελλάδα.

Τι θα μπορούσε να γίνει; Θα πρέπει να σκεφτούμε δημιουργικά. Εγώ ήδη έχω προτείνει μία πανευρωπαϊκή λύση και επειδή δεν υπάρχουν λεφτόδεντρα κατά της διάρκειας της κρίσης, κάποιες επιχειρήσεις κέρδισαν πολύ περισσότερο από άλλες οι οποίες συνήθως εβλάβησαν λόγω των συνεπειών του lockdown.

Οι επιχειρήσεις αυτές είναι οι επιχειρήσεις ηλεκτρονικού λιανεμπορίου και οι επιχειρήσεις τροφίμων οι οποίες ξεπέρασαν κάθε όριο από πλευράς τζίρου, κάθε προσδοκία από πλευράς τζίρου και κέρδους.

Αυτά είναι χρήματα τα οποία δεν αποκτήθηκαν λόγω - εάν θέλετε - ανώτερης επιχειρηματικής ικανότητας ή επιχειρηματικής ευφυΐας και διάνοιας, αλλά λόγω μίας καλής συγκυρίας για αυτούς και κακής συγκυρίας για όλους τους υπόλοιπους.

Αυτό είναι ένα πλεόνασμα που πρέπει να φορολογηθεί ούτως ώστε να ανακουφιστούν οι υπόλοιποι. Βεβαίως υπάρχουν και τα χρήματα του Ταμείου Ανάκαμψης τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αυτή την περίπτωση στρατηγικά.

Λοιπόν, ο ένας τρόπος, αν ψάχνουμε για πανευρωπαϊκή λύση, είναι να φορολογηθεί ο επιπλέον τζίρος των εταιρειών λιανικού εμπορίου οι οποίες υποφορολογούνται δραματικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Βεβαίως έχουν ειδικές φορολογικές τακτοποιήσεις και συμφωνίες με την Ιρλανδία και το υπόλοιπο του τζίρου τους πηγαίνει κάπου αλλού. Δεν εμφανίζονται να έχουν έδρα στην Ενωμένη Ευρώπη πλην Ιρλανδίας, άρα δεν φορολογούνται τα κέρδη τους στην Ενωμένη Ευρώπη και είναι τεράστια κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Ο άλλος τρόπος είναι να χρησιμοποιηθεί ένα κομμάτι ειδικά στην Ελλάδα όπου και λόγω της αδυναμίας ή της απροθυμίας των τραπεζών να παρέχουν ρευστότητα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έχουμε ένα τεράστιο όγκο ανεκπλήρωτων χρεών, ανεξόφλητων χρεών από έμπορο σε έμπορο.

Λόγω του προβλήματος που δημιουργήθηκε με τη ρευστότητα των τραπεζών, η ελληνική οικονομία από πλευράς παροχής πίστης πήγε πίσω στην δεκαετία του '80 και του '90, όταν η τραπεζική πίστη ήταν πολύ περιορισμένη.

Η πίστη, ένα μεγάλο κομμάτι της πίστης της αγοράς είναι από έμπορο σε έμπορο, από προμηθευτή, από εισαγωγέα στον εξαγωγέα, από προμηθευτή στον έμπορο και ούτω καθεξής.

Αυτά είναι χρήματα τα οποία χρησιμοποιώντας και τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάπτυξης μπορούν να μπουν σε ένα εθνικό κεφάλαιο factoring. Δεν είπα να μην εισπραχθούν ποτέ αλλά μπορούν να γίνουν δύο πράγματα χρησιμοποιώντας τα χρήματα του Ταμείου Ανάπτυξης.

Πρώτον, ο οφειλέτης να ανακουφιστεί έχοντας κίνητρο βέβαια τον εκσυγχρονισμό της επιχείρησής του. Ένα κούρεμα στο χρέος και βεβαίως μία παράταση σε ό,τι απομείνει. Προσέξτε, δεν μιλάω μόνο για χρέη, δεν μιλάω μόνο για χρέη στη ΔΕΗ, στον ΟΤΕ, στο δημόσιο, στην εφορία, στα ασφαλιστικά ταμεία. Είναι πολύ μεγάλο και το πρόβλημα του χρέους από έμπορο σε έμπορο, αυτό που λέμε οι ανεξόφλητες συναλλαγματικές, οι ακάλυπτες επιταγές στην Ελλάδα.

Αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί άμεσα και να δημιουργηθεί ρευστότητα στην αγορά έχοντας ένα κρατικό ταμείο το οποίο θα τα πάρει όλα αυτά, θα πληρώσει τους παραλήπτες των επιταγών, εκείνους που έχουν παράσχει πίστη, ούτως ώστε να μπορέσουν να ανοίξουν ξανά, να μπορέσουν να κάνουν τη δουλειά τους, να προσλάβουν ξανά το προσωπικό τους, να χρησιμοποιήσουν εξοπλισμό.

Στους υπόλοιπους, αναλόγως των δυνατοτήτων τους, αναλόγως της δυνατότητας που είχαν να επιβιώσουν και πριν την πανδημία, είτε να τους χαριστεί ένα μέρος των χρεών και ένα άλλο να το αποπληρώσουν είτε να τους χαριστεί το σύνολο των χρεών, ειδικά για πολύ μικρές επιχειρήσεις, ναι, αυτό που λέμε conditionality, με αιρεσιμότητα ότι θα προσλάβουν ανθρώπους και θα εκσυγχρονιστούν.

Έχω ξαναπεί ότι η διαφορά μεταξύ των περιφερειακών καφέ, που είναι ένας ή δύο εργαζόμενοι και του Γρηγόρη ή του Everest είναι ότι ο Γρηγόρης και το Everest έχουν συστηματοποιήσει και έχουν εντελώς επικεντρωθεί στα κόστη τους, δηλαδή στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Είναι πολύ εύκολο για όλες αυτές τις μικρές επιχειρήσεις να ενωθούν σε μία κοινή ηλεκτρονική εφοδιαστική αλυσίδα και να κατεβάσουν τα κόστη τους.

Το ίδιο ισχύει για εκείνους οι οποίοι δεν είναι στην καθημερινή λιανική αλλά κάνουν εισαγωγές, εξαγωγές. Αυτοί επίσης μπορούν, χρησιμοποιώντας το κατάλληλα, βεβαίως, ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό να συνδεθούν με πανευρωπαϊκές πλατφόρμες πωλήσεων και να γίνουν ανταγωνιστικοί πανευρωπαϊκά.

Νομίζω ότι είναι ο μόνος τρόπος ούτως ώστε να μην χαρίζουμε χρέη στο διηνεκές, παρότι, επαναλαμβάνω, δεν υπάρχει κανένας ηθικός κίνδυνος αυτή τη φορά. Πρόκειται για μια πανανθρώπινη συμφορά, για μία πανανθρώπινη θεομηνία και βεβαίως πανευρωπαϊκή. Τους δίνουμε το κίνητρο, χαρίζοντας ένα κομμάτι του χρέους, αναλαμβάνοντας μέσω του Ταμείου Ανασυγκρότησης ένα κομμάτι του χρέους, πρώτον να κινηθεί ξανά η αγορά, διότι εκείνοι που περιμένουν τα χρήματά τους κάποια στιγμή τα εισπράττουν, και δεύτερον οι άλλοι για να τους χαριστεί ένα κομμάτι των χρημάτων τους αναγκάζονται, υποχρεώνονται να εκσυγχρονιστούν.

Αυτές είναι οι δύο λύσεις που προτείνω.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ

Πρόεδρος Grant Thornton Greece

Ζούμε μία μοναδική εποχή με την πανδημία. Εκτιμώ ότι από το δεύτερο εξάμηνο θα αρχίσει η επιστροφή στην κανονικότητα με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και το 2022 θα είναι μία δυνατή χρονιά διότι θα υπάρχει μία πολύ μεγάλη αύξηση κατανάλωσης, διότι έχουμε αποθεματοποιήσει ως καταναλωτές, αρκετές καταθέσεις. Στην Ελλάδα είναι 10 δις οι ιδιώτες, 10 δις οι επιχειρήσεις μέσα σε ένα χρόνο. Επίσης θα ανακάμψουν οι εξαγωγές υπηρεσιών που κατέρρευσαν στη διάρκεια της πανδημίας.

Τώρα, είναι φανερό ότι όπως προχωρούμε σιγά-σιγά, και με κόστος, να βγούμε από αυτή την περιπέτεια που έχουμε μπει, η οικονομία να επιστρέψει σταδιακά σε μία κανονικότητα. Καταρχήν θα αναφερθώ στα μονιμότερα προβλήματα που θα δημιουργήσει η κρίση και στις αλλαγές τις διαρθρωτικές. Η Κυβέρνηση θα ξεκινήσει αυτή την προσπάθεια επανεκκίνησης της οικονομίας κάτω από πολύ πιο δυσμενείς συνθήκες.

Να πω μερικούς αριθμούς που είναι γρήγοροι και περνούν το μήνυμα. Η δική μου προσωπική εκτίμηση είναι ότι το δημόσιο χρέος θα αυξηθεί κατά 35 δισεκατομμύρια με στοιχεία τέλους του Μαρτίου του 2021.

Το ΑΕΠ θα συρρικνωθεί κατά 30 δισεκατομμύρια μέχρι τη στιγμή που θα αρχίσει η ανάκαμψη που εκτιμώ ότι θα είναι το δεύτερο ή τρίτο τρίμηνο του 2021.

Ο ιδιωτικός τομέας θα επιβαρυνθεί με επιπρόσθετες υποχρεώσεις ύψους, κατά τη δική μου εκτίμηση, 16 δισεκατομμυρίων. Σε αυτό συμπεριλαμβάνω νέα δάνεια 8 δισεκατομμυρίων φρέσκα, 4-5 δις από την επιστρεπτέα προκαταβολή, υποθέτω ένα 50% για να αρθεί. Τα 6 και 7 και ακούω και 8 τώρα, μπορεί να είναι σύνολο 8-9 δις, εκτιμώ τα μισά στο τέλος η Κυβέρνηση θα τα διαγράψει.

8,3 εκατομμύρια, με πρόχειρους υπολογισμούς, είναι οι αναστολές πληρωμών, φόρων, ασφαλιστικών εισφορών, τόκων, χρεολυσίων και όλο αυτό το οποίο έχει γίνει για να διευκολυνθούν οι επιχειρήσεις.

Άρα η προσπάθεια να φέρουν την οικονομία πίσω θα ξεκινήσει με πολύ δυσμενείς συνθήκες, εγχώριες.

Από την άλλη πλευρά, όπως είπε ο κ. Αυγουλέας, ζούμε σε ένα περιβάλλον που αυτή τη στιγμή έχουμε ιστορικά χαμηλά επιτόκια, άνευ προηγουμένου ρευστότητα, μία νομισματοποίηση του χρέους διεθνώς με παρεμβάσεις κεντρικών τραπεζών που οι τέσσερις-πέντε μεγαλύτερες έχουν προσθέσει στην αγορά 17 τρισεκατομμύρια δολάρια πρόσθετη ρευστότητα, μιλάω για μυθικά νούμερα.

Το κυριότερο, οι Γερμανοί δεν συζητούν καθόλου τα θέματα του χρέους, υπάρχει μία χαλαρή, ανεκτική προσέγγιση. Συν ότι το Ταμείο Ανάκαμψης το οποίο εγώ δεν θέλω να το θεοποιήσω, είναι ένα πολύ καλό εργαλείο αλλά μόνο του δεν μπορεί να κάνει τη διαφορά.

Έχουμε πέσει όλοι και λέμε αυτό το πράγμα. Εάν η μικρή επιχείρηση, ο μαγαζάτορας, η μεσαία επιχείρηση στη Λαμία, η επιχείρηση που κάνει τυριά δεν προσλάβει κόσμο, δεν αρχίσει να εξάγει, δεν υπάρχει ζήτηση ό,τι και να κάνει το Ταμείο Ανάκαμψης και όσο μεγάλα έργα να γίνουν, δεν θα μπορέσουν να βάλουν την οικονομία σε κίνηση.

Άρα, πολύ θετικό αυτό αλλά να μην υπερβάλλουμε στο τι θαύματα μπορεί να κάνει αυτό το πράγμα.

Τώρα, κατά τη γνώμη μου, το επόμενο σημείο που θέλω να πω είναι ότι αν δείτε τα νούμερα της Τραπεζής της Ελλάδας για τη χρηματοδότηση είναι μπλεγμένα. Δηλαδή αν θέλει κάποιος, να πει στον κ. Στουρνάρα ότι πρέπει κάποιος να ασχοληθεί να παράξει νούμερα τα οποία διαβάζουν στοιχειωδώς άνθρωποι που καταλαβαίνουν πέντε πράγματα. Εκτιμώ, αν δείτε την χρηματοδότηση του εμπορίου, των μικρών επιχειρήσεων, των επαγγελματιών και λοιπά, δεν είναι υπερδανεισμένοι. Εγώ τα βγάζω γύρω στα 25 δισεκατομμύρια, δεν είναι μεγάλο το νούμερο.

Το πρόβλημα εκεί είναι ότι η πλειονότητα των δανείων δεν εξυπηρετείται, με αποτέλεσμα ποιο; Οι τράπεζες να είναι εξαιρετικά επιφυλακτικές στο να χρηματοδοτήσουν αυτό το κομμάτι της οικονομίας.

Έλεγα προηγουμένως, και αν δείτε τα νούμερα, όλη η νέα χρηματοδότηση, που το 2020 ήταν 6,5 δις, κατά τη δική μου εκτίμηση, -δεν υπάρχουν δημοσιευμένα νούμερα- η μεγάλη πλειοψηφία πήγε στις μεγάλες και στις μεσαίες επιχειρήσεις, τίποτα ή ψίχουλα στις μικρές και στους επαγγελματίες, και αρνητική η πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά.

Άρα υπήρχε μία μεροληψία προς τη μεγάλη ετικέτα, τη μεγάλη επιχείρηση γιατί αισθάνονται πιο ασφαλείς και σίγουροι με αυτή την κατάσταση.

Τώρα, το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της ΕΣΕΕ υπολόγισε το ιδιωτικό ληξιπρόθεσμο χρέος σε 233 δισεκατομμύρια. Παίρνω ένα, ένα σημείο για να κάνω και προτάσεις πολιτικής.

Σημείο πρώτο: κατ' εμέ, σε αυτό το χρέος πρέπει να αφαιρέσουμε τα 35 δισεκατομμύρια που έχουν σχηματίσει ως προβλέψεις οι τράπεζες και οι οποίες έχουν ήδη υπολογίσει το κόστος των δανείων που έχουν ότι αυτά θα τα χρησιμοποιήσουν για να εξυγιάνουν επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Άρα, επί της ουσίας το πληρωτέο χρέος είναι μικρότερο κατά 35 δισεκατομμύρια.

Τι είναι εδώ το βασικό; Πρέπει οι τράπεζες, και είναι οι φίλοι μου όλοι εκεί -και έχω και εγώ μία παρουσία σε αυτό το χώρο- και οι servicers, το νέο φαινόμενο, να επιταχύνουν συγκροτημένα την εξυγίανση επιχειρήσεων και νοικοκυριών στα πλαίσια του νέου νόμου εξυγίανσης, που προσφέρει και δεύτερη ευκαιρία, και να χρησιμοποιήσουν τα 35 δισεκατομμύρια για να δημιουργήσουν υγιέστερες επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Έτσι, το να τα βαστούν ως απόθεμα, σαν buffer και να προσπαθούμε να λύσουμε το πρόβλημα χωρίς το εργαλείο αυτό, είναι ένα σημαντικό λάθος και πρέπει όλοι να συζητήσουμε με τις τράπεζες, που το κάνουν, αλλά απλώς είναι θέμα ταχύτητας νομίζω. Αυτό είναι το πρώτο.

Το δεύτερο: Στις υποχρεώσεις, πάω στον κ. Πιτσιλή που θέλω να τονίσω ειλικρινώς ότι του έχω μεγάλη εκτίμηση για τη δουλειά που έχει κάνει, έχει κάνει μεγάλη προσπάθεια, εμφανίζεται ένα θεόρατο χρέος 107, νομίζω, δισεκατομμύρια.

Εκτιμώ ότι αυτό είναι πολύ μικρότερο διότι ένα μεγάλο κομμάτι των απαιτήσεων είναι οι εταιρείες που δεν υπάρχουν, είναι στο νεκροταφείο χρόνια πολλά, δεν υπάρχει κανένας εκεί. Ένα κομμάτι το αναγνωρίζει αυτό το δημόσιο και ο κύριος Πιτσιλής και εκτιμώ ότι το υπόλοιπο είναι μόνο 83 δισεκατομμύρια.

Θεωρώ ότι αν ο κ. Πιτσιλής μπορέσει να προχωρήσει σε πιο γενναίες διαγραφές χρεών τα οποία δεν είναι εισπράξιμα, το ποσό αυτό που λέμε, μπορεί να μειωθεί σημαντικά. Πρέπει εδώ να δούμε, το δημόσιο δηλαδή πρέπει να δει, με τη βοήθεια εξειδικευμένων συμβούλων, να μελετήσει τι από αυτό το χρέος που εμφανίζεται είναι εισπράξιμο.

Γιατί ένα κομμάτι μεγάλο, πιστεύω, είναι πλασματικό, δεν είναι εισπράξιμο. Μπορεί να επηρεάζει το δημόσιο χρέος, δεν είμαι ειδικός αλλά κάθεται εκεί για πολλά χρόνια.

Πιστεύω ο κ. Πιτσιλής είναι από τους λίγους ανθρώπους που μπορεί και έχει το θάρρος να μιλήσει στην Κυβέρνηση και να δει αυτό το πράγμα, μήπως κάνουν μία γενναία παρέμβαση. Άρα αυτό είναι ένα δεύτερο στοιχείο πολιτικής.

Επίσης, το δημόσιο πρέπει να αποφασίσει ότι θα συμμετέχει *pari-passu* στα προγράμματα εξυγίανσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών τα οποία παρουσιάζονται από τις τράπεζες και τους άλλους πιστωτές.

Δηλαδή, παραδείγματος χάριν, έχουν πάει στα δικαστήρια εκατό περίπου υποθέσεις του νόμου 106, που είναι ο νόμος εξυγίανσης προβληματικών επιχειρήσεων.

Στο 99,9% των περιπτώσεων το δημόσιο ψήφισε αρνητικά στην εξυγίανση. Άρα ούτε ψηφίζει υπέρ, ούτε κάνει και κάτι για να λύσει το πρόβλημα.

Άρα εδώ είναι σημαντικό, στα πλαίσια του νέου νόμου, να μπορέσουν να προστατεύσουν τους υπαλλήλους, τα στελέχη του Υπουργείου ώστε να μην φοβούνται να συμμετάσχουν *pari-passu* με βάση τις εξασφαλίσεις που έχουμε και στα πλαίσια του νέου νόμου, που είναι αρκετά ευέλικτος, στην εξυγίανση επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Αυτό πρέπει να επιταχυνθεί.

Αυτό που κάνουν μέχρι σήμερα, κάνουν δόσεις, καλό είναι αυτό, 180, 60, 240, καλές οι δόσεις αλλά μένει το χρέος. Νομίζω ότι μπαίνουμε στη φάση όπου μιλάμε πώς θα μειώσουμε το χρέος, να συμμετάσχουμε ενεργά σε αυτή την προσπάθεια.

Το επόμενο είναι ότι εδώ πρέπει να παραδεχθούμε ότι στο νέο νομικό πλαίσιο δεν μπορούμε να κάνουμε ρυθμίσεις και διαγραφές στον αέρα. Υπάρχει ένα πλαίσιο.

Υπάρχει το πλαίσιο εξυγίανσης των επιχειρήσεων, υπάρχει τώρα το νέο πλαίσιο εξυγίανσης των νοικοκυριών, των χρεών, ο νέος νόμος Κατσέλη που λέμε. Υπάρχει η διαδικασία πτώχευσης, υπάρχει η διαδικασία με τον εξωδικαστικό διακανονισμό που θεσπίστηκε πρόσφατα, υπάρχει η διαδικασία των πρωτοβουλιών των τραπεζών να προσφέρουν στους συνεργαζόμενους πελάτες λύσεις χωρίς να κάνουν χρήση του νομικού πλαισίου.

Αυτό που θέλω να τονίσω είναι ότι μονιμότερη λύση χωρίς τη συνεργασία των οφειλετών, δεν μπορεί να υπάρξει. Η συνεργασία αυτή πρέπει να είναι και με τη μορφή να συνδράμουν με δικούς τους πόρους, αν έχουν, και με τη ρευστοποίηση άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Πιο προχωρημένα, να δέχονται επενδυτικά κεφάλαια στις επιχειρήσεις τους, αν αυτές δεν έχουν τα περιθώρια να επιβιώσουν και είναι βιώσιμες, έχουν ένα *raison d'être* αλλά δεν έχουν κεφάλαια και ρευστότητα να υλοποιήσουν το επενδυτικό τους πρόγραμμα.

Σήμερα επειδή η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων είναι οικογενειακές, και όπως ξέρετε, αν το ξέρετε, έχουν συγκεντρώσει πάνω από 100 εκατομμύρια και επενδύουμε μία ομάδα σε εξυγίανση μεσαίων ελληνικών επιχειρήσεων, το θέμα είναι εξαιρετικά δύσκολο.. Πάνω από 100, επιχειρήσεις με κάποιο βαθμό προβληματικότητας, η οικογενειακή τους δομή, το τέλος του ονείρου, η αδυναμία να βρουν μία λύση και να δεχθούν άλλα κεφάλαια αποτελούν τροχοπέδη για την εξυγίανση αυτών των επιχειρήσεων.

Τέλος, και για να κλείσω, πέραν της συνεργασίας των οφειλετών νομίζω ότι το θέμα του χρέους, την κορυφαία διαφορά θα την κάνουν οι ρυθμοί ανάπτυξης που θα πετύχουμε.

Είναι κορυφαίο ζήτημα πολιτικής βγαίνοντας από αυτή την κρίση να πετύχουμε ρυθμούς ανάπτυξης, είμαι σίγουρος ότι τα πρώτα τρίμηνα θα είναι πάνω από 3%, αλλά σε διατηρήσιμη βάση να έχουμε ρυθμούς ανάπτυξης πάνω από 3%.

Αυτό δεν είναι εύκολο. Υπάρχουν δυνατότητες αλλά χωρίς μία σημαντική αύξηση του ΑΕΠ που θα απομειώσει έμμεσα το χρέος αλλά κυρίως θα δημιουργήσει ζήτηση, θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας, θα αυξήσει την αξία των ενεχύρων, θα αυξήσει την αξία των ακινήτων, θα δημιουργήσει ένα νέο κλίμα, φοβάμαι ότι το θέμα του ιδιωτικού χρέους θα λιμνάζει και μόνο με απομειώσεις και διαγραφές δεν υπάρχει λύση.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΙΑΡΓΚΟΒΑΣ

*Καθηγητής - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου, Πρόεδρος ΚΕΠΕ*

Αν με ρωτάγατε να δώσω ένα τίτλο σχετικά με το ιδιωτικό χρέος θα έλεγα: το βουνό μπροστά μας. Πράγματι, είναι ένα μεγάλο θέμα, ένα θέμα που θα μας απασχολήσει στο μέλλον και η συζήτηση για το ιδιωτικό χρέος στη χώρα μας την επόμενη μέρα δεν είναι καθόλου απλή.

Από τη μία μεριά πρέπει να βλέπει κανείς τη μεγάλη εικόνα που περιλαμβάνει την Ελλάδα, την ευρωζώνη και τον διεθνή περίγυρο. Από την άλλη να βλέπει τη μικρή εικόνα, δηλαδή τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας όπως, για παράδειγμα, το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία απαρτίζεται από πολύ μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, το μεγαλύτερο στην ευρωζώνη ανά κάτοικο, και πολύ μικρό μέγεθος επιχειρήσεων, το μικρότερο, επίσης, μέγεθος επιχειρήσεων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδιαίτερα στην ευρωζώνη, όσον αφορά την απασχόληση.

Στη συζήτηση αυτή του ιδιωτικού χρέους, κατά την άποψή μου, υπάρχουν καλά και κακά νέα και θα ξεκινήσω από τα κακά νέα για να κλείσω με τα καλά.

Θα ξεκινήσω, λοιπόν, από τα κακά νέα επικαλούμενος τον επίλογο ενός πρόσφατου βιβλίου με τίτλο «Δέκα χρόνια κρίση, τρία μνημόνια και μία πανδημία». Έγραφα τον Σεπτέμβριο του 2020 ότι στην μετακορωναϊό εποχή το τοπίο θα μοιάζει με μεταπολεμικό τοπίο.

Δυστυχώς, κάπως έτσι έχουν τα πράγματα με το ύψος των κόκκινων δανείων στην Ελλάδα να είναι το υψηλότερο με διαφορά στην ευρωζώνη, στο 35,8% σύμφωνα με την 9η έκθεση της ενισχυμένης εποπτείας έναντι 3,5% στην ευρωζώνη. Γίνεται αντιληπτό το μέγεθος του προβλήματος με το οποίο θα βρεθεί αντιμέτωπη η χώρα την επόμενη μέρα και βέβαια και οι τράπεζές της.

Το ελληνικό ιδιωτικό χρέος, όπως είπατε και προηγουμένως, είναι 234 δισεκατομμύρια αλλά πιέζεται και αυτό, εγώ θα προσθέσω αντί να αφαιρέσω, όπως έκανε ο κ. Καραμούζης, μπορεί να φτάσει στα 254 δισεκατομμύρια ευρώ καθώς πιέζεται, πρώτον, από τα 10 δισεκατομμύρια ευρώ των νέων δανείων στεγαστικών και επιχειρηματικών που θα κοκκινήσουν τους ισολογισμούς των τραπεζών και θα αποτελέσουν νέες επισφάλειες.

Δεύτερον, από τα 5 δισεκατομμύρια των φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων που έχουν ανασταλεί και προκύπτουν μεγάλα ερωτήματα για το πώς θα εξοφληθούν.

Τρίτον, από τα 3 δισεκατομμύρια των οφειλών που είναι χρέη μεταξύ ιδιωτών, που τα αναφέρατε και εσείς προηγουμένως.

Και τέταρτον, από τα 2 δισεκατομμύρια ευρώ των χρεών προς ΔΕΚΟ και τους ΟΤΑ.

Εξάλλου σύμφωνα με εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, τις ακούσαμε πρόσφατα και από τον Διοικητή της Τράπεζας, η πανδημία εκτιμάται ότι θα αφήσει στις τράπεζες κληρονομιά 8-10 δισεκατομμύριων ευρώ. Υπάρχουν δε και δάνεια ύψους 20 δισεκατομμυρίων ευρώ που βρίσκονται σε αναστολή.

Με εκατοντάδες, λοιπόν, χιλιάδες επιχειρήσεις να βρίσκονται με κατεβασμένα πραγματικά τα ρολά και χιλιάδες εργαζόμενους σε αναστολή εργασίας κάθε μέρα που περνάει, πραγματικά κάθε μέρα που περνάει, το πρόβλημα διογκώνεται. Αυξάνονται συνεχώς οι υποχρεώσεις για νοικοκυριά και επιχειρήσεις, ο λογαριασμός δεν εξαφανίζεται, βρίσκεται εκεί, θα βρίσκεται εκεί απειλητικά μετά τον επίκληση της πανδημίας όταν η χώρα θα επιστρέψει στη νέα κανονικότητα που όλοι επιθυμούμε.

Δεν είναι μόνο το ιδιωτικό χρέος το οποίο ήδη συζητάμε, την ίδια ώρα το δημόσιο χρέος, γιατί αυτά τα δύο πρέπει να τα βλέπουμε μαζί και συνδέονται τα δύο αυτά μεγέθη, το δημόσιο χρέος της χώρας μας έσπασε, για πρώτη φορά στην ιστορία, το όριο του 200% φτάνοντας τα 340 δισεκατομμύρια ευρώ στα τέλη του 2020.

Για να απαλύνει τις πληγές, τις βαθιές πληγές που έχει ανοίξει στην κοινωνία η υγειονομική κρίση, η πολιτεία έχει πάρει μία σειρά μέτρων όπως, αναφέρω τα βασικότερα, τα πέντε βασικά μέτρα:

Η επιστρεπτέα προκαταβολή σε διάφορα κύματα, είχαμε τους πέντε πρώτους κύκλους όπου έχει διοχετευτεί η ρευστότητα συνολικού ύψους 6,8 δισεκατομμύρια ευρώ. Έχουν ενισχυθεί πάρα πολλοί μοναδιαίοι δικαιούχοι. Έχει ξεκινήσει η υποβολή αιτήσεων για τον έκτο κύκλο του προγράμματος.

Η συνολική ένεση ρευστότητας προς τις επιχειρήσεις μέσω αυτού του επιτυχημένου χρηματοδοτικού εργαλείου προβλέπεται αν προσεγγίσει τα 3 δισεκατομμύρια ευρώ μέσα στο πρώτο τετράμηνο του έτους και συνολικά 8,5 δισεκατομμύρια ευρώ από την αρχή της υγειονομικής κρίσης.

Επίσης υπάρχει, πέρα από αυτό, πέρα από τις επιστρεπτέες προκαταβολές, το πρόγραμμα Γέφυρα με το οποίο ουσιαστικά η Κυβέρνηση προσπαθεί να παρέχει στήριξη στους πολίτες που δοκιμάζονται από την πανδημία και ενισχύει την κουλτούρα των πληρωμών, επιβραβεύει, για πρώτη φορά, τους συνεπείς δανειολήπτες.

Το συνολικό ποσό κρατικής επιδότησης που έχει καταβληθεί μέχρι σήμερα στους δικαιούχους Γέφυρα ανέρχεται στα 48 εκατομμύρια ευρώ και υπενθυμίζεται ότι ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων ξεπέρασε τις 160.000 μέσα σε διάστημα τριών μηνών, είναι ένα επιτυχημένο πρόγραμμα, κατά την άποψή μου.

Μετά έχουμε το ΤΕΠΙΧ και το Ταμείο Εγγυοδοσίας. Μέχρι σήμερα έχουν διατεθεί στην αγορά 7,1 δισεκατομμύρια ευρώ μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων όπως το ΤΕΠΙΧ και το Ταμείο Εγγυοδοσίας με εγγυήσεις και επιδότηση επιτοκίου.

Μετά στη συνέχεια, και τέλος, είναι οι διευκολύνσεις των δανειοληπτών. Η Κυβέρνηση σε συνεννόηση με τις τράπεζες, ουσιαστικά, έχει ενθαρρύνει μέτρα διευκόλυνσης και σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία από τα μέσα Μαρτίου του 2020 έως τις αρχές Φεβρουαρίου δόθηκε η δυνατότητα αναστολής πληρωμής δόσεων σε πε-

ρίπου 406.000 δάνεια συνολικού ύψους 28,4 δισεκατομμύρια ευρώ. Και αυτό το πρόγραμμα συνεχίζεται και στο 2021.

Δεν είναι λίγα, είναι κρίσιμα όλα αυτά τα μέτρα, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις ατομικές επιχειρήσεις. Λύνουν, όμως, το πρόβλημα;

Κατά την άποψή μου όχι. Γιατί καμία Κυβέρνηση μα καμία Κυβέρνηση δεν μπορεί να τετραγωνίσει τον κύκλο. Δηλαδή να επουλώσει τις πληγές, όλες αυτές τις πληγές που έχουν ανοίξει αυξάνοντας τον λογαριασμό των μέτρων στήριξης και ταυτόχρονα να κρατήσει σταθερά τα αποθέματα ασφαλείας στα κρατικά ταμεία στρέφοντας το βλέμμα στις αγορές για δανεικά.

Απλά στην καλύτερη περίπτωση μεταφέρει το πρόβλημα χρονικά και στη χειρότερη το μεταφέρει στο δημόσιο, δηλαδή σε μελλοντικούς φόρους.

Τότε ποια είναι η λύση; Και εδώ έρχομαι στα καλά νέα. Ήδη αναφέρθηκε προηγουμένως από τον κ. Αυγουλέα το γεγονός ότι αυτή τη φορά δεν είμαστε μόνοι. Οι περισσότερες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι στην ουσία σε μία κούρσα υπερχρέωσης, για την ακρίβεια σχεδόν όλος ο κόσμος, όχι μόνο της ευρωζώνης, όλος ο πλανήτης είναι ένα χρέος με πολλά, πολλά μηδενικά.

Άρα, θα κατευθυνθούμε σε μία συνολική λύση προκειμένου να αντιμετωπίσουμε όλοι μαζί τη διόγκωση του χρέους, ιδιωτικού και δημόσιου.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, και το είδαμε αυτό, υπό την πίεση της πανδημίας έχει κάνει δύο θετικά βήματα: τη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού χρέους μέσω της Commission και το Ταμείο Ανάκαμψης.

Όλα αυτά είναι θετικά. Μάλιστα είδαμε κάποιες προτάσεις που προηγουμένως διατύπωσε ο κύριος Αυγουλέας, οι οποίες με βρίσκουν σύμφωνο, εντάσσονται σε αυτή τη συλλογιστική.

Επιπλέον, η παραδοσιακή νομισματική πολιτική της μείωσης των επισήμων επιτοκίων, που αυτό θα μπορούσε να γίνει, εκ των πραγμάτων ήταν εκτός κάδρου γιατί τα επιτόκια είναι ήδη μηδενικά. Άρα αναγκαστικά έπρεπε να υποστηριχθεί η ροή πιστώσεων προς την οικονομία με ένα άλλο τρόπο.

Κάπως έτσι φτάσαμε στο σημείο οι κεντρικές τράπεζες να αγοράζουν τίτλους προκειμένου να παρέχουν άμεση χρηματοδότηση στις επιχειρήσεις και εκτοξεύοντας τη ροή δανείων. Δηλαδή η ύφεση που δημιουργείται λόγω του κλεισίματος των επιχειρήσεων χρηματοδοτείται με αύξηση χρέους.

Πράγματι, περίεργα, πρωτόγνωρα πράγματα. Άρα οι επενδυτές και γενικότερα το χρηματοπιστωτικό σύστημα θα στηρίξουν οικονομίες με πολύ μεγαλύτερο χρέος, διεθνώς, όχι μόνο στην Ελλάδα ή στην ευρωζώνη, που πιθανότατα θα πρέπει να λειτουργούν και με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που ξέραμε μέχρι πρότινος.

Το πώς ακριβώς, θα το δούμε μετά το καλοκαίρι, κατά την άποψή μου, όταν θα έχει κοπάσει, θα έχει περάσει, αυτό δεν είμαι ο ειδικότερος να το πω, η καταίγίδα του κοροναϊού. Τότε θα έχουμε την ευκαιρία να συζητήσουμε διάφορα τολμηρά σχέδια,

συγκεκριμένα πια σχέδια που εκπονούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, άρα η λύση θα προέρθει, κατά την άποψή μου, από την Ευρώπη σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής με προεξάρχουσα την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Συμπερασματικά, η Ελλάδα ούτε απομονωμένη είναι, όπως στην προηγούμενη κρίση χρέους, ούτε δακτυλοδεικτούμενη, και αυτό έχει τη σημασία του. Μάλλον, το αντίστροφο συμβαίνει σήμερα.

Μέχρι τώρα η οικονομική διαχείριση φαίνεται να είναι αποτελεσματική. Δεν έχουμε δει δραματικές εικόνες, όσον αφορά το πραγματικό τομέα της οικονομίας με τα προγράμματα στήριξης βεβαίως.

Θα χρειαστεί, ωστόσο, σχέδιο, υπομονή και κοινωνική συνοχή για τη διαχείριση της επόμενης μέρας. Ένα σχέδιο ανόρθωσης και ανασυγκρότησης πάνω στο οποίο θα πρέπει να συμφωνήσουν πολιτικές δυνάμεις και κοινωνικοί εταίροι.

Ένα σχέδιο που θα περιλαμβάνει βαθιές μεταρρυθμίσεις στο κράτος. Άρα, στις λύσεις εγώ βλέπω γενικότερα και τις μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα γίνονται στη δικαιοσύνη, στην παιδεία, στην υγεία και σε πολλούς άλλους τομείς. Ένα σχέδιο που θα στηρίζει τις υγιείς και καινοτόμες επιχειρηματικές δυνάμεις, θα προστατεύσει τους εργαζόμενους σε επιχειρήσεις που κλείνουν, γιατί δυστυχώς δεν θα είναι όλες οι επιχειρήσεις βιώσιμες αλλά πρέπει, όμως, να υπάρξει στήριξη τους εργαζόμενους, θα ελευθερώνει τις παραγωγικές δυνάμεις και θα δίνει την δυνατότητα να υφάνουμε μία άλλη αντίληψη για την ανάπτυξη της χώρας μας.

Κατά την άποψή μου, στο αυριανό οικονομικό και κοινωνικό τοπίο δεν πρέπει να είναι τίποτα όπως πριν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΤΣΙΛΗΣ

Διοικητής ΑΑΕΔΕ

Άκουσα πάρα πολύ ενδιαφέρουσες ιδέες. Εγώ θα ήθελα να συνεισφέρω με λίγα δεδομένα και να σας πω τι κάνουμε εμείς ως Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και τι ελπίζουμε.

Γεγονός είναι ότι η περσινή χρονιά ως μία χρόνια πλέον διαρκούς της πανδημίας είχε το αποτύπωμά της, την επίδρασή της και στα δημόσια έσοδα.

Από την δική μας εικόνα, λέω μία εικόνα ενδεικτική που έχει να κάνει με τις εκροές του ΦΠΑ, η μείωση που είδαμε ξεπερνά το 8% σε σχέση με το 2020.

Από το σύνολο των 87 διψήφων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, 64 κλάδοι είδαν τον τζίρο τους να μειώνεται σε σχέση με το 2019.

Όπως καταλαβαίνετε οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό και

την εστίαση υπέστησαν τη μεγαλύτερη μείωση, τα καταλύματα, οι χερσαίες, οι αεροπορικές και πλωτές μεταφορές, η εστίαση αυτή καθ' αυτή, δραστηριότητες ταξιδιωτικών γραφείων. Είχαμε, όμως, μείωση και στο χονδρικό και στο λιανικό εμπόριο.

Αν ήθελε κανείς να βάλει ένα τίτλο σε αυτό, θα έλεγε ότι οι κλάδοι που δέχθηκαν το ισχυρότερο πλήγμα περιλαμβάνουν επαγγέλματα που προϋποθέτουν υψηλό βαθμό ανθρώπινης επαφής και ελευθερία μετακινήσεων.

Με άλλα λόγια είναι αυτοί οι κλάδοι με τους οποίους η ελληνική οικονομία είναι απόλυτα συνυφασμένη, αυτοί που διαμορφώνουν το τουριστικό προϊόν.

Υπήρξαν, βέβαια, και κλάδοι που κατέγραψαν αύξηση. Έτσι, λοιπόν, μπορώ να σας πω ότι είδαμε αύξηση στην παραγωγή και πώληση φαρμακευτικών προϊόντων, στην παραγωγή και πώληση ηλεκτρολογικών υπολογιστών και λογισμικού, στις μεταφορές και στο λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού.

Μέχρι στιγμής οι ίδιες, αν θέλετε, δύσκολες, και όπως πολύ σωστά επεσήμαναν και οι προηγούμενοι ομιλητές, παγκόσμιες συνθήκες πανδημία είναι εδώ, είναι παρούσες. Είμαστε ακόμα σε μία διαδικασία αναγκαστικής τήρησης μέτρων προστασίας μας από την διάδοση του κοροναϊού. Και όπως σας είπα, αυτό έχει επίπτωση και στα έσοδα αυτονότητη.

Από την άλλη πλευρά, ένα θετικό στοιχείο που παρατηρώ είναι ότι παρά τις δυσκολίες αυτές, τις απολύτως φυσιολογικές δυσκολίες, βλέπουμε ότι το ποσοστό συμμόρφωσης στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων και των πολιτών παραμένει αμετάβλητο. Θα έλεγα ότι συνολικά είναι ελαφρώς αυξημένο σε σχέση με το 2019, ανεπαίσθητα αυξημένο αλλά είναι αυξημένο. Δηλαδή εκεί που είχαμε ποσοστό εμπρόθεσμων πληρωμών 81,12% στο 2019, είμαστε στο 81,72%.

Αυτό δίνει ένα ελπιδοφόρο μήνυμα, ότι οι επιχειρήσεις προσπαθούν και ανταποκρίνονται στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους, είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό.

Από εκεί και πέρα, όντως έχουμε μία εικόνα αύξησης των ληξιπρόθεσμων χρεών. Το ανέφερε ο κ. Καραμούζης, τον οποίο ευχαριστώ και για τα καλά του λόγια. Να πω εδώ ότι είναι δύο οι δείκτες για τους οποίους γενικά γίνεται δημόσια συζήτηση.

Υπάρχει μία τάση να μιλάμε για το συνολικό ληξιπρόθεσμο το οποίο το Δεκέμβριο πλέον ξεπέρασε τα 108 δισεκατομμύρια, όταν στα τέλη Δεκεμβρίου ήταν 105,6. Δηλαδή έχουμε μία αύξηση, συνολικά περίπου 2,5 δισεκατομμύρια και βλέποντας και την ενδιάμεση κίνηση η αύξηση αυτή των τελευταίων τεσσάρων μηνών, Σεπτεμβρίου, Οκτωβρίου, Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου.

Από την άλλη πλευρά ένα νούμερο το οποίο εμείς παρακολουθούμε πιο πολύ είναι αυτό που πάλι ο κ. Καραμούζης είπε. Το πραγματικό ληξιπρόθεσμο έχει μειωθεί σε σχέση με το 2019 κατά 500 εκατομμύρια. Όταν ξεκίνησε τον Ιανουάριο ήταν 84,6 και το Δεκέμβριο έφτασε 84 και κάτι.

Προϊόν αυτού, αν θέλετε και της δικής μας δουλειάς να διαγράψουμε χρέη τα οποία σύμφωνα με την υφιστάμενη σήμερα, νομοθεσία, δεν τα διαγράψουμε. Για την ακρίβεια, τα χαρακτηρίζουμε ανεπίδεκτα, είναι λίγο τεχνική αυτή η διαδικασία. Τα

«χαρακτηρίζουμε ανεπίδεκτα» σημαίνει ότι θεωρούμε ότι δεν έχει νόημα να προσπαθούμε να αναζητήσουμε για τα χρέη αυτά έσοδα διότι δεν υπάρχουν περιουσιακά στοιχεία των οφειλετών πλέον.

Πάντως σε όρους, αν θέλετε, παρακολούθησης θεωρούμε ότι η πρώτη βάση είναι αυτή που συζητάμε.

Έχει πολύ δίκιο ο κ. Καραμούζης να λέει ότι και μέσα σε αυτά τα 84 είναι πολύ πιθανόν να υπάρχουν και χρέη τα οποία στην πραγματικότητα ούτε αυτών μπορεί να επιδιωχθεί η είσπραξη. Το πόσο, είναι αντικείμενο μελέτης, όπως αντικείμενο μελέτης είναι και το τι πρέπει να κάνουμε έτσι ώστε να μπορέσουμε να επιταχύνουμε αυτή η διαδικασία.

Έχει τύχει να ξαναμιλήσω για αυτό το θέμα και στο παρελθόν. Πιστεύω ότι χρειάζεται ένα ρεαλισμό και μία τόλμη το να δούμε πώς θα φτάσουμε όταν μιλάμε για αυτό το χρέος, να μιλάμε για αυτό που πράγματι έχει νόημα να παρακολουθούμε ως χρέος το οποίο μπορούμε να εισπράξουμε.

Δεν μιλώ για διαγραφή, είναι άλλη συζήτηση αυτή, είναι αυτό το οποίο εμείς πρέπει να θεωρούμε ως ενδεχομένως, αν θέλετε, εισπράξιμο χρέος.

Στο μεταξύ εμείς ως ΑΑΔΕ από την έναρξη της πανδημίας θέσαμε ολόκληρο τον μηχανισμό μας στη διάθεση της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Οικονομικών προκειμένου να υλοποιηθούν τα μέτρα στήριξης της οικονομίας.

Αναφέρθηκε ο κ. Λιαργκόβας στην επιστρεπτέα προκαταβολή. Όλη αυτή έχει περάσει μέσα από την πλατφόρμα, το my business support. Έχουμε ξεπεράσει ήδη, νομίζω μαζί με τις αποζημιώσεις ειδικού σκοπού, τα 7,5 δισεκατομμύρια. Το μετράω ως λειτουργία της πλατφόρμας και το μετράω γιατί έχουμε ξεπεράσει και σε πληρωμές 1,3 εκατομμύρια πληρωμές. Μοναδικές πληρωμές, αυτό που λέμε end to end, από την αρχή ως το τέλος ψηφιακή διαδικασία, αλγοριθμική διαδικασία, χωρίς μία επίσκεψη των πολιτών και των επιχειρήσεων στην εφορία ή στην Τράπεζα για το σκοπό αυτό και χωρίς, αν θέλετε, και την παραμικρή υπόνοια ακεραιότητας με την έννοια το ότι δεν παρεμβάλλεται άνθρωπος καθόλου σε όλη αυτή τη διαδικασία.

Αναλάβαμε και το πολύ δύσκολο τεχνικά κομμάτι της διαχείρισης των ενισχύσεων των ιδιοκτητών ακινήτων. Ήδη πληρωμές εκεί και συμπληψισμοί αγγίζουν τα 90 εκατομμύρια ευρώ. Πολύ σύνθετη και πολύ δύσκολη δουλειά με πάρα πολλές υποπεριπτώσεις που προέκυψαν.

Και βεβαίως επενδύουμε συστηματικά όλη αυτή την περίοδο στην ψηφιοποίηση των λειτουργιών μας με σειρά εφαρμογών που έχουμε δώσει στην διάθεση των πολιτών και των επιχειρήσεων για να λειτουργήσουν.

Χθες ανοίξαμε την πλατφόρμα για την υποβολή δηλώσεων φόρου μεταβίβασης ακινήτων, την πλατφόρμα my property.

Η κατάθεση των οχημάτων έγινε πλέον ψηφιακή, των πινακίδων έγινε πλέον ψηφιακή, ψηφιακή ακινησία. Μιλάμε για εκατοντάδες χιλιάδες επισκέψεις που έχουμε γλιτώσει από τις εφορίες.

Και όλο αυτό έτσι ώστε να κερδίσουμε χρόνο έτσι ώστε όταν η οικονομία θα ξαναμπεί σε μία τροχιά κανονικότητας και στη συνέχεια ανάκαμψης, και είναι και πολύ ελπιδοφόρα όλα αυτά που άκουσα για την τύπου ελατήριο ανάκαμψη της οικονομίας ακριβώς λόγω του ότι υπάρχει απόθεμα που δεν έχει ξεδευτεί 12 μήνες τώρα, να είμαστε και εμείς έτοιμοι να ανταποκριθούμε πλήρως στο ελεγκτικό και το εισπρακτικό μας έργο.

Εν τω μεταξύ η πανδημία μάς υποχρεώνει να σκεφτούμε διαφορετικά. Μας υποχρεώνει να στοχεύσουμε σε εκείνες τις επιχειρήσεις που μπορούν να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους που από τα στοιχεία τους, από το προφίλ τους φαίνεται ότι μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους και να το επιδιώξουμε αυτό.

Κακά τα ψέματα, μπορούμε να συζητήσουμε πάρα πολλά πράγματα αλλά νομίζω ότι σε όλα υπάρχει μία πολύ μεγάλη αιρεσιμότητα, ένα πολύ μεγάλο conditionality. Αυτό που έχει να κάνει με το τέλος της πανδημίας, με τον εμβολιασμό και με την ύστερα από αυτό ή μαζί με αυτό επιστροφή στην κανονικότητα της λειτουργίας μας.

Είναι πολύ ελπιδοφόρα, νομίζω, τα μηνύματα στον τομέα του εμβολιασμού, η χώρα τα έχει πάει, νομίζω, πολύ καλά, είναι πολύ ομαλή η διαδικασία αυτή.

Όσο προχωράμε με τον εμβολιασμό τόσο πιο γρήγορα θα φτάνουμε προς το τέλος του τούνελ για να βγούμε έξω από αυτό.

Όταν θα βγούμε, τότε έχει σημασία να δούμε και ποιο είναι το τοπίο. Ο κ. Λιαργκόβας μίλησε για μεταπολεμικό τοπίο. Νομίζω ότι αυτό που έχει σημασία είναι να δούμε τι θα είναι αυτό το τοπίο και με βάση αυτό να γίνει και η συζήτηση, τότε πια, η οριστική συζήτηση για το τι πρέπει να κάνουμε με τα χρέη που έχουν σχηματιστεί και διαμορφωθεί στο μεταξύ ακριβώς με σκοπό να δούμε πώς θα μπορέσουν αυτά να εξυπηρετηθούν στο μέλλον.

2^η Συνεδρία

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΕΦΑΝΗΣ

δημοσιογράφος

Καλησπέρα σας, κυρίες και κύριοι, και καλώς ήρθατε στο δεύτερο μέρος της συζήτησης του 3ου Webinar που διοργανώνει η ΕΣΕΕ με θέμα το ιδιωτικό χρέος και την πανδημική κρίση. Στο δεύτερο, λοιπόν, αυτό μέρος της συζήτησης το αντικείμενό μας θα είναι οι προτάσεις για την αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους καθώς ερχόμαστε και προσεγγίζουμε το θέμα από μία πιο πολιτική, αν θέλετε, πλευρά με βάση και τους προσκεκλημένους συμμετέχοντες στο πάνελ. Περνάω από το τεχνοκρατικό κομμάτι στο πιο πολιτικό και είναι πάρα πολύ μεγάλη μου χαρά να συντονίζω αυτή τη συζήτηση στην οποία συμμετέχει ο Υπουργός των Οικονομικών ο κ. Χρήστος Σταϊκούρας, η Βουλευτής Επικρατείας και Τομεάρχης Οικονομικών του ΣΥΡΙΖΑ η κ. Έφη Αχτσιόγλου, ο Βουλευτής Ηλείας και Τομεάρχης Ανάπτυξης και Επενδύσεων του Κινήματος Αλλαγής ο κ. Μιχάλης Κατρίνης και βέβαια ο οικοδεσπότης μας, ο κ. Γιώργος Καρανίκας ο Πρόεδρος της ΕΣΕΕ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ

Υπουργός Οικονομικών

Κύριε Πρόεδρε, σας ευχαριστώ πάρα πολύ. Ευχαριστώ πολύ την ΕΣΕΕ για αυτή την διαδικτυακή επικοινωνία μας με εξαιρετικούς συναδέλφους από διαφορετικά πολιτικά κόμματα.

Συζήτηση που αφορά το κρίσιμο θέμα του ιδιωτικού χρέους στη χώρα μας, ένα πρόβλημα με σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις.

Ένα πρόβλημα που τολμάτε, κ. Πρόεδρε, να αναδείξετε και το οποίο συνοδεύεται από μελέτες, έρευνες, που έχουν ξεκινήσει να βλέπουν το φως της δημοσιότητας από τη δική σας πλευρά.

Νομίζω ότι όλοι συμφωνούμε και τα στοιχεία συγκλίνουν, της μελέτης σας, ότι το πρόβλημα του ιδιωτικού χρέους δημιουργήθηκε, σωρεύτηκε και διογκώθηκε τα προηγούμενα χρόνια. Είναι όμως εδώ υπαρκτό και ιδιαίτερα σοβαρό.

Θα επαναλάβω τα στοιχεία τα οποία νομίζω έχουμε όλοι στην κατοχή μας. 244 δισεκατομμύρια ευρώ το συνολικό ιδιωτικό χρέος, 108 δις αφορούν την φορολογική διοίκηση, 89 δις οφειλές προς τον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα, δηλαδή τράπεζες και εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων, και 37 δισεκατομμύρια ευρώ είναι προς τα ασφαλιστικά ταμεία.

Και πράγματι υπάρχει σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ο κίνδυνος μίας νέας διόγκωσής τους εξαιτίας της πίεσης που δέχεται η πραγματική οικονομία ως αποτέλεσμα της υγειονομικής κρίσης και των περιοριστικών μέτρων.

Άρα εδώ έχουμε ένα ουσιαστικό πρόβλημα να αντιμετωπίσουμε και προκλήσεις μπροστά μας.

Είναι γεγονός ότι στο παρελθόν από διαφορετικά πολιτικά κόμματα, από διαφορετικές κυβερνήσεις αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες με σκοπό τον περιορισμό του προβλήματος. Ουδέποτε, όμως, το πρόβλημα αυτό προσεγγίστηκε συνολικά με ουσιαστικό και επαρκή τρόπο.

Σε αντίθεση με ό,τι έγινε τα προηγούμενα χρόνια, εμείς έχουμε επιλέξει, η σημερινή Κυβέρνηση έχει επιλέξει να μην προσπεράσει τα προβλήματα αλλά να τα αντιμετωπίσει με ένα συνεκτικό σχέδιο, με πολιτική βούληση και με τόλμη.

Και όπως πολύ σωστά επισημαίνει το INEMY της ΕΣΕΕ, η διαχείριση του ιδιωτικού χρέους δεν συντελείται στο κενό αλλά θα πρέπει να συνδέεται στενά με τη δημοσιονομική πολιτική.

Άρα προς αυτή την κατεύθυνση θα σας καταθέσω τι πρωτοβουλίες έχουμε αναλάβει ή προτιθέμεθα να αναλάβουμε, αυτό ήταν και βασικό ερώτημα του Προέδρου, σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα έτσι ώστε να περιορίσουμε τις δυσμενείς συνέπειες της πανδημίας στη διόγκωση του ιδιωτικού χρέους και να αντιμετωπίσουμε το συσσωρευμένο υψηλό ιδιωτικό χρέος.

Πρώτον, νομοθετήσαμε ένα νέο θεσμικό πλαίσιο για τη ρύθμιση οφειλών και την παροχή δεύτερης ευκαιρίας σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Και χαίρομαι, όπως άκουσα και στο προηγούμενο πάνελ, που όλο και περισσότεροι συγκλίνουν ότι υπάρχει ρεαλισμός, βούληση και σωστός σχεδιασμός.

Το νέο αυτό πλαίσιο συνθέτει και αντικαθιστά ένα σύνθετο πλέγμα διάσπαρτων μέτρων που δεν κατάφεραν τα προηγούμενα χρόνια να δώσουν αποτελεσματική λύση στο πρόβλημα.

Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα ρύθμισης και αναδιάρθρωσης χρεών προς τράπεζες, εφορία και ασφαλιστικά ταμεία λαμβάνοντας ειδικές ιδιαίτερες πρόνοιες για τους ευάλωτους πολίτες οι οποίοι θα στηρίζονται από το κράτος ενώ παράλληλα διασφαλίζεται ότι δεν θα ενταχθούν στρατηγικοί κακοπληρωτές στο νέο σχήμα.

Προσφέρονται έτσι μέσα από απλές, γρήγορες διαδικασίες πραγματικές, ουσιαστικές λύσεις, δεύτερη ευκαιρία στους επιχειρηματίες και διαμορφώνονται οι κατάλληλες συνθήκες ώστε να μειωθεί το υψηλό ιδιωτικό χρέος αλλά και να αποτραπεί η δημιουργία νέου, και παράλληλα προχωράμε στην ψηφιοποίηση αυτού.

Πάλι θα επικαλεστώ τη μελέτη της ΕΣΕΕ που αναφέρει ότι απαιτείται η περαιτέρω ψηφιοποίηση των διαδικασιών.

Αυτός είναι ο πρώτος πυλώνας, ουσιαστική παρέμβαση για την αντιμετώπιση του υφιστάμενου συσσωρευμένου υψηλού ιδιωτικού χρέους.

Δεύτερος πυλώνας. Υλοποιήσαμε το πρόγραμμα Γέφυρα με το οποίο η Κυβέρνηση παρέχει ουσιαστική στήριξη στους πολίτες που δοκιμάζονται από τον οικονομικό αντίκτυπο της υγειονομικής κρίσης, ενισχύει την κουλτούρα πληρωμών και επιβραβεύει, για πρώτη φορά στη χώρα, τη συνέπεια, τους συνεπείς δανειολήπτες.

Στο τέλος Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε η τέταρτη φάση της κρατικής επιδότησης. Μέχρι σήμερα έχουν επιδοτηθεί 113.514 δάνεια σε 72.134 δικαιούχους. Έχουν πιστωθεί 72 εκατομμύρια ευρώ.

Υπενθυμίζεται ότι ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων ανέρχεται στις 160.000 μέσα σε διάστημα τριών μηνών, 23 φορές υψηλότερος από τον αριθμό των αιτήσεων που έγιναν σε αντίστοιχο πρόγραμμα προηγούμενης Κυβέρνησης και το οποίο είχε διάρκεια 13 μηνών.

Τρίτη παρέμβαση. Να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε το διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών μέσα στην περίοδο της υγειονομικής κρίσης με ένα πλέγμα μέτρων και παρεμβάσεων έτσι ώστε να αποφευχθεί, όσο είναι εφικτό, η διόγκωση ιδιωτικού χρέους στο μέλλον.

Παράδειγμα, επιστρεπτέα προκαταβολή. Μέχρι σήμερα έχουν χορηγηθεί 6,8 δισεκατομμύρια ευρώ σε 544.591 επιχειρήσεις.

Και επειδή το έθιξε αυτό ο κύριος Πρόεδρος, ξέρουμε πολύ καλά ότι ο μεγαλύτερος όγκος αυτών των επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις και ατομικές επιχειρήσεις. Άρα η επιστρεπτέα προκαταβολή πήγε ουσιαστικά στις μικρές επιχειρήσεις.

Προχθές πληρώθηκαν 108.762 δικαιούχοι του 6ου κύκλου με 158 εκατομμύρια και θέλω να σας ενημερώσω ότι σε μία ώρα πιστώνονται άλλα 122 εκατομμύρια σε επιπλέον 123.869 δικαιούχους, κύριε Καρανίκα, να ακούσετε και μία είδηση εκτός δελτίου τύπου.

Άρα, ουσιαστικά προσθέτουμε άλλα 122 εκατομμύρια ευρώ σε αρκετές επιχειρήσεις, σε αρκετές χιλιάδες δικαιούχους.

Αποζημίωση ειδικού σκοπού. Η αποζημίωση ειδικού σκοπού πήγε κατά κύριο λόγο στις μικρές επιχειρήσεις μέχρι 20 εργαζόμενους. 500 εκατομμύρια εκταμιεύθηκαν σε περισσότερες από 500.000 επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες.

Αποζημιώσεις ειδικού σκοπού για τους εργαζόμενους έτσι ώστε η μικρή επιχείρηση να μην έχει το βάρος της μισθοδοσίας αυτών. Σε 12 ευρωπαϊκές χώρες οι επιχειρήσεις αναλαμβάνουν και μέρος της μισθοδοσίας του προσωπικού.

Εμείς ως κράτος σηκώνουμε όλο το βάρος της μισθοδοσίας, 3 δισεκατομμύρια ευρώ σε 1.727.577 δικαιούχους μέχρι σήμερα. Και 1,5 δισεκατομμύριο ευρώ η πλήρης κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών αυτών, επί του ονομαστικού μισθού.

Αναστολές φόρων και ασφαλιστικών εισφορών 1,5 δισεκατομμύριο ευρώ. 250 εκατομμύρια ευρώ εκπτώσεις ΦΠΑ και φορολογικών και ασφαλιστικών οφειλών.

Ξέρω, κύριε. Πρόεδρε, ότι στην πρώτη φάση της υγειονομικής κρίσης ήταν βασικό ζητούμενο από την πλευρά σας αυτή η παρέμβαση.

Εργαλεία ρευστότητας εγγυοδοτικού προγράμματος και ΤΕΠΙΧ ΙΙ. Μέχρι σήμερα 7,3 δισεκατομμύρια ευρώ σε 31.235 επιχειρήσεις.

Ξέρω το ερώτημα, ξέρω τον προβληματισμό, απαντώ. Το 71% των επιχειρήσεων που δανειοδοτήθηκαν έχουν μέχρι 10 εργαζόμενους και το 93% μέχρι 50 εργαζόμενους.

Και επειδή κάποιος θα μου πει εύλογα: ο αριθμός θα είναι κυρίως προς τις μικρές επιχειρήσεις, ο όγκος, όμως, θα είναι μόνο στις μεγάλες, απαντώ ότι το 56% αφορά επιχειρήσεις μέχρι 50 εργαζόμενους σε ό,τι αφορά την αξία των δανείων.

Είναι, όμως, γεγονός, και αυτό το έχουμε επισημάνει, ότι τα πιστωτικά ιδρύματα άργησαν να συγχρονιστούν με τον βηματισμό της Κυβέρνησης σε ό,τι αφορά στην αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης. Επίσης είναι γεγονός ότι οι μικρές και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις δεν έχουν τον απαιτούμενο βαθμό πρόσβασης σε τραπεζικό δανεισμό.

Σε αυτό συγκλίναμε όλοι οι συνάδελφοι πρόσφατα σε συγκεκριμένη πρωτοβουλία που πήρε η Κυβέρνηση να ενημερώσει το ελληνικό Κοινοβούλιο για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το πιστωτικό σύστημα στη χώρα μας. Και αυτό πρέπει να αλλάξει με ευθύνη των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Και προς αυτή την κατεύθυνση πιέζει συστηματικά, εβδομαδιαία η ελληνική Κυβέρνηση, τουλάχιστον στα προγράμματα πίσω από τα οποία υπάρχει εμπλοκή, συμμετοχή του ελληνικού δημοσίου.

Πρέπει, μεγαλύτερο κομμάτι των συνολικών πιστώσεων να κατευθυνθεί προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν.

Αλλά σταματάμε εδώ για τις επιχειρήσεις κυρίως τις μικρομεσαίες; Μην καταβολή δημοτικών τελών για τη λειτουργία των επιχειρήσεων που ανεστάλη με κρατική εντολή 200 εκατομμύρια ευρώ, για να μην ξεχνιόμαστε.

Μείωση ή και μηδενισμός προκαταβολής φόρου για φυσικά και νομικά πρόσωπα, 1,6 δισεκατομμύρια ευρώ.

Για επιχειρήσεις σε συγκεκριμένους κλάδους έχει μειωθεί ο ΦΠΑ όπως είναι οι μεταφορές. Τα μη αλκοολούχα ποτά και άλλα 200 εκατομμύρια ευρώ.

Έχουμε και την κάλυψη των τόκων δανείων των επιχειρήσεων, που πλήττονται από την πανδημία με κόστος 240 εκατομμύρια ευρώ. Έχουμε και την κάλυψη των ενοικίων σε 675.927 συμπατριώτες μας έχουν ήδη καταβληθεί 88,7 εκατομμύρια ευρώ.

Έχουμε και την αναστολή πληρωμών αξιογράφων και την πρόβλεψη χορήγησης διευκολύνσεων στους κομιστές αυτών.

Άρα σας ανέπτυξα ένα πλέγμα μέτρων και δράσεων που ο πολίτης έχει ζήσει ήδη στο πορτοφόλι του άμεσα ή έμμεσα, με πίστωση ή με μη χρέωση.

Τέταρτον, πάλι για τις επιχειρήσεις. Προωθήσαμε σε συνεργασία με το χρηματοπιστωτικό σύστημα μέτρα για τη διευκόλυνση των δανειοληπτών.

Και νομίζω όλοι οι συνάδελφοι βουλευτές πήραμε καινούρια στοιχεία στην πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή. Επισημαίνω δύο από αυτά.

Από τα μέσα Μαρτίου 2020 έως τα τέλη Ιανουαρίου 2021 δόθηκε η δυνατότητα αναστολής πληρωμής δόσεων σε 306.362 δάνεια συνολικού ύψους 28,4 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Και επίσης 415.225 μη εξυπηρετούμενα στεγαστικά, καταναλωτικά και επιχειρηματικά δάνεια συνολικού ύψους 22 δισεκατομμυρίων ευρώ, ρυθμίστηκαν διμερώς και επιτυχώς μεταξύ τραπεζών, εταιρειών διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις και οφειλετών, από τον Ιούλιο του 2019 έως τα τέλη Ιανουαρίου του 2021.

Όπως, βλέπετε, κυρίες και κύριοι, αγαπητέ Πρόεδρε, σε όλα τα επιχειρήματα που έχω καταθέσει, που έχω μοιραστεί μαζί σας, χρησιμοποιώ συγκεκριμένους αριθμούς για άτομα, πρόσωπα, νοικοκυριά και επιχειρήσεις τα οποία έχουν γίνει αποδέκτες αυτής της πρωτόγνωρης βοήθειας από την ελληνική πολιτεία.

Πόσοι είναι αυτοί; 27 δισεκατομμύρια ευρώ μέχρι σήμερα που μιλάμε. Πολύ περισσότερα δημοσιονομικά μέτρα από το μέσο ευρωπαϊκό όρο όπως προκύπτει και από μελέτη χθεσινή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το ερώτημα είναι εύλογο: δώσατε 27 δισεκατομμύρια ευρώ, αυτό τώρα πλέον δεν αμφισβητείται, συμφωνούν όλοι. Πέτυχαν τα μέτρα; Θα σας πω τέσσερα επιχειρήματα γιατί πέτυχαν.

Πρώτον, πέτυχαν διότι περιόρισαν σημαντικά το βάθος της ύφεσης. Η ελληνική οικονομία αν και κλυδωνίστηκε ισχυρά άντεξε. Άντεξε μέσα σε συνθήκες πρωτόγνωρων υγειονομικών, κοινωνικών και οικονομικών δυσκολιών.

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2020 φαίνεται να κλείνει με ύφεση περίπου στο 8% ποσοστό πολύ καλύτερο από τις εκτιμήσεις.

Αυτά τα στοιχεία προφανώς πιστοποιούν την ορθότητα της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής.

Αφήνω ασχολίαστα σημερινά δελτία τύπου της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και συνεντεύξεις της Κυριακής. Μία σύγκριση των δύο δείχνει πως είναι η μέρα με τη νύχτα.

Δεύτερον, πέτυχαν διότι περιόρισαν τη διόγκωση της ανεργίας. Σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές συγκριτικές μελέτες η Ελλάδα, μετά την Ιταλία, έχει την δεύτερη καλύτερη επίδοση στην Ευρωπαϊκή Ένωση στη συγκράτηση θέσεων εργασίας χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η ανεργία είναι χαμηλή.

Τρίτον, πέτυχαν, βασικό ζητούμενο, κ. Καρανίκα, από την πλευρά σας, διότι περιόρισαν τα λουκέτα. Σύμφωνα με την έρευνα καταγραφής αυτών INEMY ΕΣΣΕ - εντός εισαγωγικών - φαίνεται ότι η επιχειρηματικότητα προς το παρόν αντέχει παρά τα όποια περιοριστικά μέτρα έχουν επιβληθεί σε μελέτη που κάνατε για τα λουκέτα.

Αντίστοιχη μελέτη της ΓΣΕΒΕΕ - εντός εισαγωγικών - τα μέτρα που έχει λάβει η Κυβέρνηση για τη στήριξη των επιχειρήσεων έχουν ανακόψει προς το παρόν τα μαζικά λουκέτα που προκαλούνται κατά τη διάρκεια έντονων οικονομικών κρίσεων.

Άρα να και το τρίτο επιχείρημα γιατί πέτυχαν.

Συνοψίζω, μικρότερη ύφεση, περιορισμός της διόγκωσης της ανεργίας, περιορισμός των λουκέτων.

Και τέταρτον, πέτυχαν γιατί με δεδομένη τη σημερινή αδυναμία κατανάλωσης για αντικειμενικούς λόγους εξαιτίας των υγειονομικών μέτρων, τουλάχιστον αυξάνονται οι τραπεζικές καταθέσεις με ό,τι σημαίνει αυτό για τη μελλοντική κατανάλωση.

Συγκεκριμένα οι καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα, επιχειρήσεων και νοικοκυριών, αυξήθηκαν κατά περίπου 20 δισεκατομμύρια ευρώ κατά τη διάρκεια του περσινού έτους με την εν λόγω αύξηση να μοιράζεται ισόποση μεταξύ επιχειρήσεων και νοικοκυριών.

Η συσσώρευση, να μείνω μόνο στις επιχειρήσεις, ρευστών διαθεσίμων από την πλευρά των επιχειρήσεων σχετίζεται με την προσπάθειά τους να δημιουργήσουν αποθέματα για το μεσοδιάστημα που θα λειτουργούν με μειωμένες ταμειακές ροές ώστε να συνεχίσουν να εξυπηρετούν τις υποχρεώσεις τους.

Η ρευστότητά τους, όπως αναφέρεται και από την Τράπεζα της Ελλάδος, προήλθε κυρίως από νέο τραπεζικό δανεισμό, έκδοση εταιρικών ομολόγων και άμεσες κρατικές ενισχύσεις συμπεριλαμβανομένων και των μέτρων πολιτικής που λαμβάνονται κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Συνεπώς, συμπερασματικά, έχει ενισχυθεί ουσιαστικά η πραγματική οικονομία. Σας είπα τέσσερα επιχειρήματα που αποτυπώνουν σήμερα συγκριτικά και με την Ευρώπη που είμαστε, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι είναι για πανηγυρισμούς. Είναι για προβληματισμό, περίσκεψη και ενδυνάμωση πολιτικών και πρωτοβουλιών.

Απαιτείται να συνεχίσουμε να είμαστε κοντά σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις για όσο χρειαστεί αλλά με σοβαρότητα, με ψυχραιμία και με διορατικότητα.

Με επιπλέον μέτρα εμείς, σήμερα που μιλάμε, τα κοστολογούμε σε 8,5 δισεκατομμύρια ευρώ το προσεχές διάστημα ανεβάζοντας το συνολικό λογαριασμό στα 11,6 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2021 από 7,5 που είχε ο προϋπολογισμός και συνολικά στη διετία, με τα σημερινά δεδομένα, στα 35,6 δισεκατομμύρια ευρώ.

Για να αντιληφθούμε το μέγεθος, τον όγκο των παρεμβάσεων είναι περισσότεροι πόροι από ό,τι προβλέπονται συνολικά τα επόμενα χρόνια για το Ταμείο Ανάκαμψης.

Μεταξύ άλλων, επειδή θέλετε και συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, κ. Πρόεδρε, τέσσερις θα μοιραστώ μαζί σας.

Μία νέα επιδότηση τόκων υφιστάμενων ενήμερων δανείων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, για τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο ύψους 200 εκατομμυρίων ευρώ.

Ένα προσωρινό μέτρο κρατικής ενίσχυσης επιχειρήσεων με τη μορφή επιδότησης παγίων δαπανών ύψους περίπου 500 εκατομμυρίων ευρώ.

Ένα νέο πρόγραμμα Γέφυρα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, επιδότηση μεγάλου μέρους της δόσης επιχειρηματικών δανείων για διάστημα 8 μηνών ύψους περίπου 300 εκατομμυρίων ευρώ.

Και υλοποιείται τις επόμενες εβδομάδες το πρόγραμμα της μη επιστρεπτέας ενίσχυσης μέσω των Περιφερειών, του Υπουργείου Ανάπτυξης, ύψους περίπου 800 εκατομμυρίων ευρώ.

Άρα σε σχέση με αυτά που γνωρίζετε, του μήνες Μάρτιο και Απρίλιο θα ξεδιπλωθούν και αυτά τα τέσσερα χρηματοδοτικά εργαλεία για να βοηθήσουν, τη μικρή, την πολύ μικρή και τη μεσαία επιχείρηση.

Παράλληλα σήμερα δόθηκε στη δημοσιότητα η έκθεση δημόσιας διαβούλευσης για τις στρατηγικές κατευθύνσεις του ελληνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας μετά την ολοκλήρωση αυτής, σχέδιο με έντονα μεταρρυθμιστικό και επενδυτικό χαρακτήρα.

Και μόλις καταθέσαμε στη Βουλή το σχέδιο νόμου για τους ίδιους πόρους, όπως όλα τα ευρωπαϊκά κράτη μέλη θα πράξουν, ως αναπόσπαστο τμήμα υλοποίησης του σχεδίου ανάκαμψης.

Συμπερασματικά, κυρίες και κύριοι, κύριε Πρόεδρε, διακηρυγμένος στόχος της Κυβέρνησης και του Υπουργείου Οικονομικών αποτελεί η αντιμετώπιση του υψηλού ιδιωτικού χρέους το οποίο διογκώθηκε τα τελευταία χρόνια με την προστασία των πιο ευάλωτων νοικοκυριών που επλήγησαν από την κρίση.

Όλες οι δράσεις που ανέφερα αποδεικνύουν ότι προσεγγίζουμε αυτό το ζήτημα με αποτελεσματικότητα, σοβαρότητα, και υπευθυνότητα, με γνώμονα την οικονομική αποτελεσματικότητα και την κοινωνική ανταποδοτικότητα.

ΕΦΗ ΑΧΤΣΙΟΓΛΟΥ

Βουλευτής ΣΥΡΙΖΑ

Να ευχαριστήσω και εγώ με τη σειρά μου την ΕΣΕΕ όχι μόνο για την πρόσκληση, και για την πρόσκληση, κυρίως όμως για αυτή την πρωτοβουλία που αναλαμβάνει να γίνει μία συζήτηση για ένα θέμα που καίει πραγματικά την ελληνική κοινωνία και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, είναι εξαιρετικά επίκαιρο, για την πρωτοβουλία της να γίνει μία στοχευμένη συζήτηση, μία συγκεκριμένη συζήτηση και όχι μία γενική συζήτηση, εκδήλωση για τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας όπως συνηθίζουμε να συμμετέχουμε.

Κυρίες και κύριοι και κύριε Πρόεδρε, παρότι ο ρόλος της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης είναι συνήθως η άσκηση κριτικής, στη σημερινή μου παρέμβαση δεν θα ήθελα

να δώσω βαρύτητα στο παρελθόν και ούτε θα επιμείνω σε μία εξαντλητική κριτική στην οικονομική πολιτική που άσκησε η Κυβέρνηση το 2020, κατά τη γνώμη μου βαθιά προβληματική οικονομική πολιτική, έχει ασκήσει ο ΣΥΡΙΖΑ πολλαπλώς την κριτική του για αυτό.

Θα επικεντρωθώ πιο πολύ στο τι κατά την άποψή μας πρέπει να γίνει από εδώ και εμπρός για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τι πρέπει να γίνει από εδώ εμπρός για την πραγματική οικονομία, για την υποστήριξη των επαγγελματιών και των εργαζομένων και τελικά για να υπάρχει η δυνατότητα, η ελληνική οικονομία να ανακάμψει και να βγει από αυτό το υφεσιακό τέλμα στο οποίο φαίνεται ότι έχει εισέλθει, διότι βλέπετε ότι και το 2021 έχει ξεκινήσει με πολύ κακούς οίκτους και προχωράει ακόμη μέσα στην ύφεση.

Και κυρίως πώς θα μπορούσε να ανακάμψει με ένα συμπεριληπτικό τρόπο, δηλαδή χωρίς αποκλεισμούς, χωρίς μεγάλα κομμάτια της ελληνικής οικονομίας, χωρίς μεγάλοι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας να μένουν πίσω, να μένουν απέξω.

Στην παρέμβασή μου θα επιχειρήσω τα εξής. Πρώτον, να δούμε κάποια βασικά δεδομένα, βασικές αλήθειες για την κατάσταση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του λιανεμπορίου σήμερα. Γιατί άκουσα και από τον Υπουργό πριν ο οποίος περιέγραψε μία κατάσταση επιτυχίας των παρεμβάσεων της ελληνικής Κυβέρνησης. Νομίζω ότι δεν επιτρέπει η πραγματικότητα σε κανέναν να μιλάει για επιτυχία. Θα πω δύο τρία δεδομένα.

Δεύτερον, να δώσουμε και να δούμε κάποιες βασικές παραδοχές για το ιδιωτικό χρέος, διότι δεν μπορούμε να αγνοούμε ή να απομεινώνουμε τη σοβαρότητά του και θα εξηγήσω γιατί η σοβαρή αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους είναι αλληλένδετη όχι μόνο με τα ην επιβίωση 40 ή 50 επιχειρήσεων αλλά τελικά με τη συνολική επιβίωση της ελληνικής οικονομίας.

Τρίτον, ποια είναι τα άμεσα, εντελώς επείγοντα, πολύ συγκεκριμένα προβλήματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων όπως τουλάχιστον στο ΣΥΡΙΖΑ τα έχουμε καταγράψει και τα συνοψίζουμε, τα έχουμε κατανοήσει από τις επικοινωνίες μας όλο αυτό τον καιρό με τους συλλογικούς εκπροσώπους των επιχειρήσεων.

Και τέταρτον να μιλήσω για τις πολύ, πολύ συγκεκριμένες προτάσεις που καταθέτουμε, άμεσα υλοποιήσιμες, ρεαλιστικές, θα μπορούσαν πραγματικά να βοηθήσουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους τους να σταθούν όρθιες και την ελληνική οικονομία να βγει από αυτό το υφεσιακό σπινάλι.

Ξεκινώ με μερικά δεδομένα. Πρώτον, το 2020 σημαδεύτηκε από μία πολύ μεγάλη πτώση της κατανάλωσης και αυτό κανείς θα πρέπει να το δει και να το αναγνωρίσει και σε επίπεδο κλάδων.

Αν το κοιτάει κανείς συνολικά μπορεί να έχει μία αύξηση του τζίρου στα super market, για παράδειγμα, αλλά μία πολύ μεγάλη πτώση στο λιανεμπόριο.

Άρα έχουμε μία πολύ μεγάλη πτώση της κατανάλωσης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτέλεσμα, αφενός, αντικειμενικών συνθηκών, προφανώς, και του lockdown, αφετέρου όμως και των μέτρων, των ανεπαρκών μέτρων που έλαβε η Κυβέρνηση

και κυρίως σε εσφαλμένη κατεύθυνση που τελικά δεν μπόρεσαν, από ό,τι φαίνεται, να υποστηρίξουν το εισόδημα των πολιτών παρότι ο κύριος Υπουργός πριν είχε πει ότι αυτός ήταν ο σκοπός τους, φάνηκε ότι δεν μπόρεσαν να υποστηρίξουν το εισόδημα των πολιτών.

Εντελώς ενδεικτικά, οι Έλληνες εργαζόμενοι υπέστησαν τη δεύτερη μεγαλύτερη μείωση εισοδήματος σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Δεύτερον, μία στις τέσσερις μικρομεσαίες επιχειρήσεις αυτή τη στιγμή δηλώνει έτοιμη να κλείσει. Και αν επικεντρωθούμε σε κρίσιμους κλάδους, και όταν λέω κρίσιμους, κρίσιμους και για την απασχόληση κλάδους, η εικόνα γίνεται τραγική.

Στην εστίαση σχεδόν μία στις δύο επιχειρήσεις δηλώνει έτοιμη να κλείσει. Στο εμπόριο σχεδόν μία στις τρεις επιχειρήσεις δηλώνει έτοιμη να κλείσει.

Άρα έχουμε μία εξαιρετικά οριακή κατάσταση για την επιβίωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και κυρίως για τις επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 20 εργαζόμενους. Οριακή κατάσταση επιβίωσης.

Τρίτον, μία στις τρεις μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σοβαρότατο πρόβλημα χρεών. Σοβαρότατο πρόβλημα χρεών, οφειλές προς την εφορία, οφειλές προς τα ασφαλιστικά ταμεία που δεν μπορούν να ικανοποιήσουν αλλά και επιχειρηματικά και στεγαστικά δάνεια στα οποία δεν μπορούν να ανταποκριθούν.

Τέταρτον, αλήθεια οι τράπεζες δεν βοήθησαν την περίοδο της πανδημίας. Δεν έπαιξαν το ρόλο που τους αντιστοιχεί. Δεν στήριξαν την πραγματική οικονομία και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις όπως όφειλαν, δεν διοχέτευσαν στην πραγματική οικονομία τη ρευστότητα την οποία έλαβαν ιδίως μέσα από το έκτακτο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Εντελώς ενδεικτικά σας λέω ότι οι τράπεζες το 2020 πήραν περίπου 34 δις επιπλέον ρευστότητα λόγω του προγράμματος της ECB και διοχέτευσαν στον ιδιωτικό τομέα μόλις 5,5. Πήραν 34, διοχέτευσαν μόνο 5,5. Καταλαβαίνει κανείς τον πραγματικά ανύπαρκτο ρόλο που διαδραμάτισαν την περίοδο αυτή στην ανάγκη διοχέτευσης ρευστότητας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Αυτά είναι μερικά βασικά δεδομένα που πρέπει να έχουμε υπόψη μας αν θέλουμε να βλέπουμε την πραγματικότητα κατάματα για την οριακή κατάσταση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Έρχομαι στο ζήτημα του ιδιωτικού χρέους. Μερικές βασικές παραδοχές. Πράγματι, το ιδιωτικό χρέος, το υψηλό επίπεδο του ιδιωτικού χρέους, των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι ένα πρόβλημα που έχει η χώρα από το παρελθόν.

Από την δεκαετία της οικονομικής κρίσης αλλά και πιο πριν με βαθιές ρίζες και στις παθογένειες του προ κρίσεως οικονομικού και πολιτικού συστήματος. Εξακολουθεί να είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας.

Είναι ένα παλιό πρόβλημα, λοιπόν, το οποίο όμως τώρα έχει αποκτήσει καινούριες διαστάσεις, έχει επιδεινωθεί ραγδαία την περίοδο της πανδημίας για τους εξής λόγους.

Γιατί λήφθηκαν πράγματι πρωτόγνωρα περιοριστικά μέτρα, γιατί υπήρξαν ελλιπή μέτρα στήριξης που έλαβε η Κυβέρνηση ή μέτρα σε κατεύθυνση που δεν βοηθούσαν, αντιθέτως μάλλον επιδεινώναν το πρόβλημα. Αναβολές πληρωμών που σωρεύουν χρέη, δάνεια αντί για απευθείας ενισχύσεις. Τρίτον, γιατί έχουμε μία έντονη υφεσιακή φάση την οποία διέρχεται η ελληνική οικονομία.

Όλα αυτά οδήγησαν στο να δημιουργηθεί μία νέα γενιά ιδιωτικού χρέους, νέα γενιά, πέραν του παγίου προβλήματος που έχουμε.

Τώρα, γιατί η ριζική αντιμετώπιση αυτής της νέας γενιάς ιδιωτικού χρέους είναι, κατά τη γνώμη μας, επιτακτική προτεραιότητα και δεν είναι ένα θέμα ανάμεσα σε πολλά άλλα, ή μία ακόμα εκκρεμότητα;

Και κυρίως γιατί η ριζική αντιμετώπιση αυτής της νέας γενιάς του ιδιωτικού χρέους, αν το πούμε το κορωνοχρέος, αν το πούμε το χρέος της πανδημίας, δεν μπορεί κανείς να το βλέπει ως μία εξυπηρέτηση ή ως ένα χατίρι που μπορεί να γίνεται προς κάποιους μη συνεπείς; Συχνά αφήνει ο κ. Σκυλακάκης να εννοείται κάτι τέτοιο.

Πρώτον, διότι είναι αποτέλεσμα αντικειμενικής αδυναμίας πληρωμών. Όταν έχουμε lockdown, όταν έχουμε τέτοια συρρίκνωση της κατανάλωσης, όταν έχουμε επιχειρήσεις που δεν δουλεύουν, όταν έχουμε μία τέτοια ύφεση δεν μπορεί κανείς να μην αναγνωρίσει ότι υπάρχει αδυναμία αντικειμενική να πληρωθούν οι οφειλές. Δεν έγιναν ξαφνικά ο ένας στους τρεις επαγγελματίες μπαταχτσής, δεν νομίζω ότι κανείς το ασπάζεται αυτό.

Ή δεν νομίζω ότι υπάρχει κάποιος που να λέει ότι το lockdown δεν είναι σοβαρός λόγος ανωτέρας βίας που να προκαλεί ακριβώς την αδυναμία σε ένα επαγγελματία να πληρώσει τις υποχρεώσεις του.

Εφόσον, λοιπόν, είναι αποτέλεσμα αντικειμενικής αδυναμίας, το κράτος έχει αντικειμενική ευθύνη να παρέμβει και να δώσει ριζική λύση.

Δεύτερον, γιατί είναι ανάγκη για ριζική αντιμετώπιση; Διότι όσο δεν αντιμετωπίζεται αυτή η νέα γενιά του ιδιωτικού χρέους περιορίζει την κατανάλωση, προφανώς περιορίζει τις επενδύσεις, θα έχει ραγδαίες συνέπειες στην απασχόληση, θα έχει ραγδαίες συνέπειες στα δημόσια έσοδα, είναι δηλαδή ένα βάρος το οποίο θα κουβαλάμε μαζί μας και στη συνέχεια ακόμα και όταν αρθούν τα περιοριστικά μέτρα.

Τρίτον, διότι όταν έχεις μία τέτοια νέα γενιά ιδιωτικού χρέους είναι πολύ έντονος ο κίνδυνος των γενικευμένων πτωχεύσεων, αντικειμενικά επισείει κίνδυνο γενικευμένων πτωχεύσεων.

Συγκλίνει προς αυτό και ο νέος πτωχευτικός κώδικας της Κυβέρνησης.

Δημιουργείται, λοιπόν, ένας κίνδυνος γενικευμένων πτωχεύσεων που επηρεάζει ιδίως τους πολίτες και χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων και αυτό επιδεινώνει το οικονομικό κλίμα και τελικά και την ψυχολογία της αγοράς.

Να, γιατί αυτή η νέα γενιά ιδιωτικού χρέους και η ανάγκη αντιμετώπισής τους δεν είναι ζήτημα που αφορά μία συγκεκριμένη κατηγορία επαγγελματιών αλλά αφορά συνολικά την ελληνική κοινωνία.

Και αν δεν αντιμετωπιστεί ριζικά, τότε πραγματικά προδιαγράφει ένα ντόμινο αρνητικών εξελίξεων. Σας είπα πόσα μεγέθη επηρεάζονται από αυτό. Και υπονομεύει τις προοπτικές για ανάπτυξη. Δεν ξέρω πώς μπορούμε πραγματικά, ρεαλιστικά να μιλάμε για μία ανάκαμψη και χωρίς αποκλεισμούς αν δεν κάνουμε κάτι ριζικό για την αντιμετώπιση αυτού, τουλάχιστον, του νέου χρέους, του κορωνοχρέους.

Έρχομαι στα πολύ, πολύ συγκεκριμένα προβλήματα επείγοντα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων όπως τουλάχιστον εμείς τα συνοψίζουμε.

Αν αύριο αιρόταν το lockdown πλήρως, έστω ότι αύριο ξεκινούσε η λειτουργία της αγοράς, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έστω ότι καλούνται να λειτουργήσουν αύριο χωρίς κανένα περιορισμό, θα λειτουργούσαν κανονικά;

Δηλαδή η αρχική εικόνα που έδωσα με τα λουκέτα και τα λοιπά, θα άλλαζε δραματικά; Θα επιβίωναν οι επιχειρήσεις;

Η απάντηση είναι ένα ξεκάθαρο όχι. Δεν θα επιβίωναν ακόμα και αν αύριο αιρόταν το lockdown, διότι δεν έχουν δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις επιβίωσης, διότι υπάρχουν σοβαρά βάρη που δεν επιτρέπουν αυτή την επιβίωση.

Ποια είναι αυτά τα προβλήματα, ποια είναι αυτά τα βάρη;

Το πρώτο και μεγάλο ζήτημα είναι το χρέος, όπως ήδη είπα, αυτό που σωρεύτηκε εντός πανδημίας, δηλαδή από το Μάρτιο του 2020 και μετά και συνεχίζει να σωρεύεται, εφορία, ασφαλιστικά ταμεία, αλλά και τράπεζες.

Δεύτερο πρόβλημα, που τουλάχιστον εμείς καταγράφουμε ως πολύ σημαντικό, είναι και οι άλλες οφειλές, κυρίως προς τη ΔΕΗ, προς πρώην ΔΕΚΟ, που αποτελούν επίσης ένα μεγάλο βάρος.

Τρίτο πρόβλημα, εξίσου σοβαρό με το χρέος, είναι το ζήτημα των επιταγών και των προμηθευτών. Επιταγές που η πληρωμή τους μετακυλήθηκε αλλά και, και προσέξτε εδώ, επιταγές για τη νέα περίοδο, για τη νέα σαιζόν. Και αυτό το ζήτημα είναι εξαιρετικά σοβαρό.

Δηλαδή αν αύριο ξεκινούσε να λειτουργήσει το λιανεμπόριο θα έπρεπε με κάποιο τρόπο να καλυφθούν οι επιταγές και του παρελθόντος αλλά και κυρίως για την αγορά νέων εμπορευμάτων.

Αυτό το ζήτημα, λοιπόν, είναι εξαιρετικά σοβαρό διότι αν αυτές οι επιταγές δεν καλυφθούν με κάποιο τρόπο, θα κινδυνεύσουν και επιχειρήσεις που σήμερα καταγράφονται ως υγιείς, ή φαινομενικά είναι εντελώς υγιείς, θα κινδυνεύσουν και αυτές διότι θα λειτουργήσει ένα ντόμινο μη πληρωμών.

Και τέταρτο ζήτημα, το οποίο πολλές φορές νομίζω το ξεχνάμε, είναι και το ζήτημα της διαβίωσης των επαγγελματιών. Δείτε, οι επαγγελματίες ουσιαστικά, εννοώ ως φυσικά πρόσωπα που έχουν οικογένεια, που έχουν σπίτι, που έχουν υποχρεώσεις προσωπικές, εννοώ, πέραν της επιχείρησης, ποια ενίσχυση έχουν λάβει;

Δόθηκε, αν δεν κάνω λάθος, ένα 800άρι πέρσι, 800 ευρώ πέρσι το Μάρτη, Απρίλιο και μετά ξανά δεν δόθηκε τίποτα. Έχω την εντύπωση, δηλαδή, ότι η Κυβέρνηση έχει αγνοήσει παντελώς αυτό το σκέλος της διαβίωσης αυτών των ανθρώπων, το πώς

τελικά αυτοί οι άνθρωποι, οι επαγγελματίες, που εκτός από επιχειρηματίες είναι και φυσικά πρόσωπα, διαβιούν όλο αυτό τον καιρό, πώς καλύπτουν τις οικογένειές τους, πώς πληρώνουν τα έξοδα του σπιτιού τους.

Φαίνεται πως αυτό δεν απασχολεί και ιδιαίτερα.

Και έρχομαι στις προτάσεις συγκεκριμένες που, κατά τη γνώμη μου, απαντούν στα τέσσερα αυτά προβλήματα που εμείς καταγράφουμε ως μείζονα στην παρούσα φάση για την επιβίωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Πρώτα από όλα για το χρέος.

Χρειαζόμαστε, νομίζω, απλές και ριζικές λύσεις. Και εδώ θέλω να είμαι σαφής: χωρίς κούρεμα χρεών δεν υπάρχει περίπτωση να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα και το τόκιο των αρνητικών εξελίξεων που περιέγραψα πριν.

Μόνο δηλαδή με δόσεις και μάλιστα για περιορισμένα χρέη, δηλαδή για χρέη πολύ συγκεκριμένων μηνών, όπως εξαγγέλλει η Κυβέρνηση, δεν θα αντιμετωπιστεί το πρόβλημα.

Χρειάζεται, λοιπόν, να διαχωρίσουμε το χρέος της πανδημίας, αυτό που δημιουργείται, που ας πούμε ότι οφείλει να πληρωθεί από το Μάρτιο του 2020 και μετά, και να δώσουμε απλές λύσεις.

Οφειλές προς ασφαλιστικά ταμεία και εφορία, να πω για το δημόσιο που είναι πιο εύκολη η διαχείριση, οφειλές προς ασφαλιστικά ταμεία και εφορία που είναι πληρωτέες από το Μάρτιο του 2020 και μετά προφανώς πλήρη διαγραφή τόκων όπου εξακολουθούν να υπάρχουν, αλλά και κούρεμα βασικής οφειλής κλιμακωτά σε προκαθορισμένες σκάλες ανάλογα και με το ποσοστό της απώλειας εισοδήματος, με ένα απλό και εύκολο τρόπο.

Παράδειγμα, για επιχειρήσεις που έχουν μειώσει, που έχουν υποστεί μείωση εισοδήματος της τάξης του 30%, που είναι και ένας μεγάλος όγκος, από ό,τι καταλαβαίνω, στο λιαν εμπόριο, διαγραφή του 40% των χρεών και αποπληρωμή του υπολοίπου σε 120 δόσεις.

Πλήρης διαγραφή τόκων και προσαυξήσεων όπου υπάρχει, κούρεμα βασικής οφειλής με σκάλες κλιμακωτές συγκεκριμένες ώστε να είναι και γρήγορη η διαδικασία. Αποπληρωμή του υπολοίπου σε 120 δόσεις. Λύσεις άμεσες και εφαρμόσιμες.

Δεύτερον, για τις οφειλές τουλάχιστον προς τη ΔΕΗ, που είναι σοβαρό βάρος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να υπάρχει ένα σχήμα δόσεων, τουλάχιστον 24 δόσεων, να μπορέσει δηλαδή να υπάρχει μία στοιχειώδης ανακούφιση για αυτό.

Τρίτο, για το ζήτημα των επιταγών. Εδώ χρειάζεται επανεκκίνηση. Χρειάζεται, ας το πω έτσι, ένα ταμείο επανεκκίνησης για να μπορέσουν την επομένη της άρσης του lockdown πραγματικά οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις να επανεκκινήσουν τη λειτουργία τους και πραγματικά να έχουν τη δυνατότητα να το κάνουν.

Διότι αυτή τη στιγμή έχει δημιουργηθεί μία κατάσταση στρέβλωσης και του ανταγωνισμού. Αν αυτή τη στιγμή αρθεί το lockdown, ας πάρουμε παραδείγματα επιχειρήσεων που λειτουργούν στην ένδυση, θα πρέπει με κάποιο τρόπο να καλύψουν

προηγούμενες επιταγές και θα πρέπει να αγοράσουν και εμπόρευμα για τη νέα σεζόν. Πώς θα το κάνουν αυτό;

Αυτό σημαίνει ότι θα έρθουν τα Zara και το H&M και τα λοιπά και θα επικρατήσουν επί του συνόλου της αγοράς, τα μικρά μαγαζιά δεν θα μπορέσουν καν να πάρουν εμπόρευμα.

Τι, λοιπόν, χρειάζεται; Χρειάζεται εδώ μία κάλυψη μερική, ποσοστιαία των αγορών που θα πρέπει να κάνουν. Να λάβουν δηλαδή οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μία άμεση ενίσχυση που να αντιστοιχεί σε ένα τμήμα, σε ένα ποσοστό των αγορών των εμπορευμάτων που είχαν κάνει το 2019 για να μπορέσουν πραγματικά να επανεκκινήσουν. Διαφορετικά είναι ήδη υπονομευμένο το πεδίο για την επανεκκίνησή τους.

Αν δεν πάρουν, ξαναλέω, οι επαγγελματίες ένα ποσοστό για τις επιταγές τους θα κλείσουν.

Το ποσό αυτό μπορεί να έχει μορφή επιστρεπτέας μεν ενίσχυσης αλλά να είναι στο επίπεδο αυτών των αναγκών που περιγράφω, δηλαδή της κάλυψης τουλάχιστον ενός μέρους των αγορών που θα πρέπει να κάνουν, των επιταγών που εκδίδουν.

Και τέταρτο είναι το ζήτημα της διαβίωσης. Επαναλαμβάνω ότι εδώ φαίνεται ότι η Κυβέρνηση είχε ξεχάσει ότι οι επαγγελματίες έχουν υποχρεώσεις, οικογένειες, σπίτια και τα λοιπά, πέρα και έξω από την επιχείρησή τους.

Νομίζω πως έστω και τώρα πρέπει να δοθεί μία εφάπαξ ενίσχυση για να μπορέσουν οι άνθρωποι να αντιμετωπίσουν τις άμεσες βιοποριστικές τους ανάγκες. Διότι πολλοί εξ αυτών, τουλάχιστον από τις δικές μας διαρκείς επικοινωνίες, βρίσκονται και στο επίπεδο πια της εξαθλίωσης.

Σημειώνω ότι οι επαγγελματίες συνεισφέρουν κανονικά εδώ και χρόνια στο λογαριασμό ανεργίας υπέρ των αυτοτελώς απασχολούμενων του ΟΑΕΔ, συνεισφέρουν οι ίδιοι κανονικά, από τον οποίο θα μπορούσαν να έχουν λάβει κάτι όλη αυτή την περίοδο και δεν έχουν λάβει. Ή να λάβουν έστω και τώρα.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε δηλαδή και το σκέλος της διαβίωσης των προσώπων των επαγγελματιών.

Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι περιέγραψα συγκεκριμένες λύσεις σε πολύ συγκεκριμένα προβλήματα, λύσεις που θα μπορούσαν να κρατήσουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ζωντανές, που θα μπορούσαν να επιτρέψουν την πραγματικά επανεκκίνησή τους με όρους σχετικής ισοτιμίας με τις μεγάλες επιχειρήσεις.

Το ζήτημα, κατά τη γνώμη μας, είναι τελικά βαθιά πολιτικό, αν υπάρχει δηλαδή πολιτική απόφαση να μείνουν ζωντανές αυτές οι επιχειρήσεις και οι εκατοντάδες χιλιάδες των εργαζομένων που απασχολούν.

Και νομίζω ότι είναι αυτή η πολιτική απόφαση που απουσιάζει από τη σημερινή Κυβέρνηση. Δηλαδή πολύ φοβάμαι ότι η Κυβέρνηση ουσιαστικά επιτρέπει τη φυσική, εντός πολλών εισαγωγικών, εκκαθάριση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Όποιες επιβιώσουν, επιβίωσαν. Μία αναδιάρθρωση της αγοράς και μία νέου τύπου, δηλαδή, συσσώρευση υπέρ των μεγάλων επιχειρήσεων κάτι που αποτυπώνεται με αρκετή σαφήνεια, θα έλεγα, και στο σχέδιο που η Κυβέρνηση υποστηρίζει ως δικό της αναπτυξιακό σχέδιο.

Δεν χρειάζεται να πω ότι μία τέτοια εξέλιξη φυσικής ή μη φυσικής εκκαθάρισης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων θα είναι καταστροφική, όχι μόνο για τους μικρομεσαίους επιχειρηματίες τους ίδιους, αλλά για τη συντριπτική πλειονότητα της ελληνικής κοινωνίας, για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, για την κοινωνική συνοχή τελικά.

Οι δυνατότητες υπάρχουν, οι λύσεις υπάρχουν, προτάσεις υπάρχουν εδώ και πάρα πολύ καιρό. Νομίζω ότι η πολιτική απόφαση κρίνει τελικά και τις εξελίξεις.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΤΡΙΝΗΣ

Βουλευτής ΚΙΝΑΛ

Να ευχαριστήσω και εγώ με τη σειρά μου την ΕΣΕΕ και τον Πρόεδρό της τον κ. Καρανίκα, με τον οποίο είμαστε σε διαρκή επικοινωνία όλη την περίοδο της πανδημίας και της κρίσης και πάντα οι προτάσεις του είναι χρήσιμες και στοχευμένες και πολλές φορές και με τη στήριξη των πολιτικών κομμάτων αρκετές από αυτές η Κυβέρνηση τις υιοθετεί γιατί όντως ανταποκρίνονται σε ζητήματα καυτά καθημερινά που απασχολούν τους επαγγελματίες.

Κύριε Πρόεδρε, αγαπητά μέλη της ΕΣΕΕ, κύριε Υπουργέ, αγαπητή συνάδελφε Έφη Αχτιόγλου, συζητούμε σήμερα για το ιδιωτικό χρέος, τη μεγαλύτερη πρόκληση όχι μόνο της οικονομίας, αλλά κατά την άποψή μου τη μεγαλύτερη πρόκληση της χώρας για το επόμενο διάστημα.

Ιδιωτικό χρέος που σε πραγματικά νούμερα κυμαίνεται πολύ πιο πάνω από τα 240 δισ. Και μιλάω για τέτοιο νούμερο γιατί τα χρήματα για τα οποία σήμερα τράπεζες, servicers, ΡQH κυνηγούν τους πολίτες για να αποπληρώσουν, το συνολικό τους ποσό είναι πάνω από 130 δισεκατομμύρια ευρώ, τα υπόλοιπα μεγέθη είναι τα 108 δισεκατομμύρια σε εφορεία, τα 38 δισ σε ασφαλιστικά ταμεία.

Και βεβαίως σε αυτό το νούμερο, που είναι το επίσημο νούμερο του ιδιωτικού χρέους, δεν συμπεριλαμβάνεται, όπως ειπώθηκε και πριν, οι αγνώστου ύψους οφειλές μεταξύ των ιδιωτών, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές σε ΔΕΗ και λοιπές ΔΕΚΟ και οι μεταχρονολογημένες επιταγές όπως αναφέρει και η ίδια η ΕΣΕΕ στο σημείωμα το οποίο μας δίνει με.

Από τον τρόπο, δε, διαχείρισης του ιδιωτικού χρέους, θα κριθεί το κατά πόσον θα έχουμε χιλιάδες λουκέτα και κατά πόσο θα χάσουν τη δουλειά τους χιλιάδες εργαζόμενοι στη χώρα μας το επόμενο διάστημα, ιδιαίτερα μετά το άνοιγμα της αγοράς και την άρση των μέτρων στήριξης.

Και αναντίρρηση αυτό δείχνει ότι ο μεγάλος οικονομικός ασθενής του κοροναϊού είναι η μικρή και πολύ μικρή επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα το λιανικό εμπόριο και η εστίαση.

Κάποιοι, βέβαια, με πολύ μεγάλη ευκολία χαρακτηρίζουν τη μικρή και πολύ μικρή επιχειρηματικότητα ως δομικό πρόβλημα για την παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Αυτό, όμως, δεν αναιρεί το γεγονός ότι αποτελεί το 99% της επιχειρηματικότητας στη χώρα μας.

Πάμε, όμως να δούμε ποια είναι η σημερινή κατάσταση.

Πρώτα από όλα έχουμε δραματική πτώση τζίρου, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ έφτασε τα 42 δισεκατομμύρια ευρώ το 2020 ενώ τραπεζικοί κύκλοι εκτιμούν ότι αυτή η πτώση σε πραγματικά μεγέθη θα ξεπεράσει τα 50 δισεκατομμύρια τη χρονιά που μας πέρασε.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ακόμα και το τρίτο τρίμηνο του 2020, που η αγορά ήταν ανοιχτή πέρα από κάποια πολύ περιορισμένα lockdown και ο τουρισμός ήταν στην όποια λειτουργία του, η πτώση τζίρου ξεπέρασε τα 13 δισεκατομμύρια ευρώ.

Τι σημαίνει αυτό; Ότι ακόμα και όταν ανοίξει η αγορά και εξομαλυνθούν οι συνθήκες, δεν σημαίνει ότι αυτόματα θα επανέλθουμε σε καταναλωτικές συμπεριφορές άρα και σε τζίρους που είχαμε προ πανδημίας. Αυτό με βάση τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, επαναλαμβάνω, για το τρίτο τρίμηνο του 2020.

Πάμε τώρα στις οφειλές της πανδημίας. Μόνο το 2020 είχαμε νέες ληξιπρόθεσμες οφειλές πάνω από 7 δισεκατομμύρια σε εφορία και ταμεία ενώ σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδας τα νέα κόκκινα δάνεια μέχρι και το 2022 θα προσεγγίσουν τα 8-10 δισεκατομμύρια ευρώ. Μιλάμε για τις οφειλές που θα προκληθούν μόνο λόγω της πανδημίας.

Σύμφωνα πάλι με την Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας το Σεπτέμβριο του 2020, το αναφέρετε και στην έκθεσή σας, το 55% των ελεύθερων επαγγελματιών και των πολύ μικρών επιχειρήσεων είχε μη εξυπηρετούμενο δάνειο. Και μιλάμε μόνο για τα επιχειρηματικά δάνεια τα οποία βρίσκονται στον επίσημο τραπεζικό τομέα.

Αν αθροίσουμε και αυτά που έχουν μεταφερθεί στους servicers τότε το ποσοστό είναι πολύ μεγαλύτερο και η κατάσταση προφανώς πολύ χειρότερη.

Οι αναστολές δανείων συγκράτησαν προσωρινά την κατάσταση. Πλέον, όμως, σήμερα που μιλάμε, πάνω από το 90% των αναστολών του δανείου έχει λήξει.

Όσον αφορά τη ρευστότητα, γιατί ειπώθηκαν αρκετά πράγματα για τη ρευστότητα, το τραπεζικό σύστημα έχει αντλήσει 33,5 σχεδόν δισεκατομμύρια ευρώ από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως επί τω πλείστον με αρνητικό επιτόκιο, ενώ οι καταθέσεις εμφανίζονται αυξημένες κατά 14,5 δις.

Από αυτά, λοιπόν, αθροιστικά τα 48 δισεκατομμύρια επιπλέον για το τραπεζικό σύστημα το 2020, όλη τη χρονιά διοχετεύτηκαν λίγο παραπάνω από 7 δισεκατομμύρια μέχρι το Γενάρη του 2021, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου, κυρίως σε επιχειρήσεις με μεγάλο τζίρο.

Αυτό, όμως, που είναι πραγματικά πρωτοφανές είναι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των χρημάτων που δόθηκαν ήταν με την εγγύηση του ελληνικού δημοσίου. Αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες δεν ανέλαβαν σχεδόν το παραμικρό ρίσκο και επέλεξαν την ίδια στιγμή τη ρευστότητα που παίρνουν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με την εγγύηση του δημοσίου να την κατευθύνουν σε ομόλογα του δημοσίου και διαθέσιμα στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Μεγάλο πρόβλημα, και κακώς υποτιμάται στη δημόσια συζήτηση, είναι ότι η πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα, ακόμα και στα προγράμματα της Αναπτυξιακής Τράπεζας έχουν μόλις 30.000 επιχειρήσεις σε σύνολο 830.000 ενεργών επιχειρηματικών ΑΦΜ στη χώρα.

Πρακτικά το 4% των ενεργών επιχειρηματικών ΑΦΜ στη χώρα μπορεί σήμερα να χτυπήσει την πόρτα ενός τραπεζικού καταστήματος και να πάρει δάνειο είτε άμεσα είτε με την εγγύηση του ελληνικού δημοσίου.

Η επιστρεπτέα προκαταβολή είναι όντως ένα μέτρο που έφτασε στην αγορά, εμείς ως Κίνημα Αλλαγής το είπαμε από την πρώτη στιγμή τότε που η Κυβέρνηση ακόμα πανηγύριζε για τον πακτωλό των δισ που θα δινόταν μέσω του ΤΕΠΙΧ, του ταμείου εγγυοδοσίας. Φοβάμαι όμως ότι η κατανομή των πόρων έγινε χωρίς σχεδιασμό και προτεραιότητες με αποτέλεσμα πολλές ενισχύσεις να λιμνάζουν σε τραπεζικούς λογαριασμούς επιχειρήσεων που τελικά ενώ τις εισέπραξαν, δεν τις χρησιμοποίησαν για αποπληρωμή υποχρεώσεων ούτε βεβαίως τις αξιοποίησαν για την λειτουργία της επιχείρησης.

Για αυτό, λοιπόν, εμείς τι ζητάμε; Ζητάμε να υπάρξει πλαφόν ενίσχυσης ανά κατηγορία επιχειρήσεων και ανά επιχείρηση ώστε να μην έχουμε φαινόμενα επιχειρήσεων που έχουν πλέον πλεόνασμα τραπεζικών καταθέσεων από ενισχύσεις την ίδια στιγμή που χιλιάδες μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις πασχίζουν για να μπουν σε ένα ή δύο κύκλους επιστρεπτέας προκαταβολής.

Το 70% των φάσεων της επιστρεπτέας το 2021 να είναι μη επιστρεπτέο. Και βέβαια να υπάρξει δικαιότερη κατανομή των 2 περίπου δισεκατομμυρίων ευρώ που, κατά την άποψή μας, είναι τα ποσά που θα δοθούν αθροιστικά μέχρι και τον Ιούνιο από την Κυβέρνηση.

Και βέβαια ένα ειδικό τραπεζικό εργαλείο για την κάλυψη των επιταγών που μεταφέρεται η πληρωμή τους, ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα το οποίο ακόμα δεν έχει φανεί αλλά δημιουργεί τεράστια προβλήματα και στη ρευστότητα και στη λειτουργία των επιχειρήσεων και αυτό θα φανεί ακόμα περισσότερο όταν ανοίξει η αγορά.

Για να τελειώσω με τη ρευστότητα, τα προγράμματα των περιφερειών ενώ διαφημίστηκαν πάρα πολύ, πριμοδότησαν και πάλι τις επιχειρήσεις με αρκετό προσωπικό, ενώ και το εργαλείο των μικροχρηματοδοτήσεων, το οποίο έχει ψηφιστεί μάλιστα με ευρύτατη πλειοψηφία, δεν έχει ενεργοποιηθεί εδώ και 8 μήνες.

Πάμε τώρα στο κεφάλαιο της ρύθμισης των οφειλών.

Το 2020 και υστέρηση εσόδων 14 δισεκατομμυρίων ευρώ, και αύξηση, όπως είπα πριν, ληξιπρόθεσμων οφειλών 7 δισεκατομμύρια ευρώ.

Αυτό έγινε πολύ απλά γιατί οι πολίτες και οι επιχειρήσεις δεν είχαν εισοδήματα λόγω της πτώσης τζίρου που ανέφερα πριν και λόγω του γεγονότος ότι αρκετοί εργαζόμενοι τέθηκαν σε αναστολή εργασίας.

Ενώ οι προτεινόμενες ρυθμίσεις των 12 και 24 δόσεων ήταν πραγματικά ασφυκτικές για την πλειοψηφία των επιχειρήσεων και των πολιτών.

Στη συνέχεια εξαγγέλθηκε μία ρύθμιση 24 έως 48 δόσεων η οποία, από ό,τι γράφτηκε, και δεν ξέρω αν θα το βεβαιώσει ο Υπουργός, θα μετεξελιχθεί σε ρύθμιση 60 και 72 δόσεων.

Όμως, όλες αυτές οι ρυθμίσεις έχουν ένα πολύ μεγάλο πλεονέκτημα. Ποιο είναι αυτό; Ότι όλες αυτές οι ρυθμίσεις αφορούν μόνο το 1 δισεκατομμύριο βεβαιωμένων οφειλών συν το επιπλέον χρέος που δημιουργήθηκε μέσα στην πανδημία το οποίο όπως καταλαβαίνετε είναι πάρα πολύ μικρό μπροστά στο πάνω από 240 δισεκατομμύρια ευρώ συνολικό χρέος.

Εμείς, λοιπόν, τι προτείνουμε; Προτείνουμε, το έχουμε πει από το Νοέμβριο αυτό, 120 δόσεις για το σύνολο των οφειλών σε εφορία, ασφαλιστικά ταμεία με 30% κούρεμα οφειλής όταν τηρείται η ρύθμιση. Και γιατί προτείνουμε 120 δόσεις για τις συνολικές οφειλές και όχι πολλές δόσεις μόνο για τα χρέη της πανδημίας; Γιατί όπως είπα και πριν θα μείνουν και ανείσπρακτες οφειλές και βεβαίως δεν θα εισπράττει το κράτος και θα συνεχιστεί και η στέρψη εσόδων και τα ληξιπρόθεσμα θα συνεχίσουν να διογκώνονται.

Γιατί κούρεμα οφειλής; Γιατί ήδη η Κυβέρνηση, δεν το λέμε εμείς πρώτη φορά, το έχει εφαρμόσει στις τρεις τελευταίες φάσεις της επιστρεπτέας, και από ό,τι φαίνεται θα το κάνει και για τις τρεις πρώτες, τουλάχιστον έτσι ακούγεται. Γιατί η ίδια η Κυβέρνηση προβλέπει κούρεμα οφειλών στο νέο πτωχευτικό κώδικα και γιατί αντικειμενικά αυτό θα είναι ένα κίνητρο για τον οφειλέτη ώστε να προσπαθήσει να μπει σε πολλές δόσεις με μικρό ύψος δόσης με το κίνητρο ότι ένα ποσοστό της οφειλής θα το γλιτώσει αν είναι συνεπής στη ρύθμιση.

Άρα, μία win-win λύση, και το κράτος εισπράττει και ο οφειλέτης απαλλάσσεται από μεγάλο ποσοστό του χρέους.

Βεβαίως εδώ η Κυβέρνηση αντιτείνει το επιχείρημα ότι υπάρχει εξωδικαστικός ο οποίος από την 1 Ιουνίου τίθεται σε εφαρμογή και περιλαμβάνει το σύνολο των οφειλών που προανέφερα μαζί και με τις οφειλές σε τράπεζες και servicers.

Όμως, αυτός ο εξωδικαστικός είναι ο ίδιος ο εξωδικαστικός που σε 3,5 χρόνια εφαρμογής απέδωσε όλες και όλες 2.268 ρυθμίσεις. Το ξαναλέω, σε 3,5 χρόνια εφαρμογής 2.268 ρυθμίσεις.

Αυτό, λοιπόν, αποδεικνύει από μόνο του ότι οι ρυθμίσεις που προτάθηκαν ή θα προταθούν από την πλατφόρμα η οποία πλέον θα καθοδηγείται από το βασικό πιστωτή που είναι οι τράπεζες και οι servicers, αυτές οι ρυθμίσεις δεν είναι βιώσιμες για τη μεγάλη πλειοψηφία των οφειλετών.

Γιατί αυτό αποκτά ιδιαίτερη αξία, που λέω; Γιατί από την 1η Ιουνίου θα τεθεί σε εφαρμογή πλατφόρμα εξωδικαστικού και ο νέος πτωχευτικός, θα υπάρχει πλήρης απελευθέρωση πλειστηριασμών.

Μάλιστα μόλις χθες ο Πρόεδρος της, ο κ. Καλαντώνης, προέβλεψε 250.000 πλειστηριασμούς, το ξαναλέω 250.000 πλειστηριασμούς ακινήτων ως το 2026 αφού, όπως είπε ο ίδιος, 1 εκατομμύριο ακίνητα συνδέονται με μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Αυτή είναι η πραγματική διάσταση του ιδιωτικού χρέους σήμερα στη χώρα.

Όποιος, λοιπόν, δεν θα ρυθμίσει μέσω της πλατφόρμας, μιας πλατφόρμας, επαναλαμβάνω, που δεν απέδωσε ιδιαίτερα αποτελέσματα και δεν ξέρω αν θα αλλάξει η στρατηγική των πιστωτών σε σχέση με τις ρυθμίσεις που θα προτείνονται, όποιος, λοιπόν, δεν ρυθμίζει πολύ απλά θα εκκαθαρίζεται όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ο Πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών στην πρόσφατη συνεδρίαση, που μετά από πρόταση του Κινήματος Αλλαγής έγινε για το ιδιωτικό χρέος, για την bad bank και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Τι κάνει το τραπεζικό σύστημα σε όλη αυτή την κατάσταση; Οι τράπεζες σήμερα που μιλάμε προτείνουν δόσεις στο 50% των δόσεων προ πανδημίας, σε επαγγελματίες που σήμερα που μιλάμε έχουν κλειστά μαγαζιά και εργαζόμενους που αμείβονται εις σειρά μηνών με 534 ευρώ το μήνα, ενώ η στρατηγική τους οδηγεί σε αύξηση της απαιτούμενης δόσης το επόμενο διάστημα.

Και να μεν, όπως ακούστηκε, έχουν γίνει λίγες παραπάνω από 400.000 ρυθμίσεις δανείων τον τελευταίο ενάμιση χρόνο, αλλά σύμφωνα με την Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας, έξι στις δέκα βραχυχρόνιες ρυθμίσεις κοκκινίζουν ξανά εντός τριμήνου, το οποίο σημαίνει ότι δεν είναι και τόσο βιώσιμες όσο ακούστηκε.

Τι προτείνει το Κίνημα Αλλαγής. Αναστολή δόσεων τραπεζικών δανείων για τις επιχειρήσεις που πλήττονται μέχρι και τέσσερις μήνες μετά το άνοιγμα της αγοράς.

Τι κάνει η Κυβέρνηση σε σχέση με τα δάνεια στις τράπεζες. Κατήργησε το οποίο πλαίσιο προστασίας της κύριας κατοικίας, αντικατέστησε την αποτυχημένη αντικειμενικά πλατφόρμα του 4605/19 του ΣΥΡΙΖΑ με το πρόγραμμα Γέφυρα και με την επιδότηση δόσεων δανείων.

Για να βάλω, όμως, τα πράγματα σε μία αντικειμενική διάσταση όσον αφορά το πρόγραμμα Γέφυρα.

Έγιναν 160.000 αιτήσεις που καλύπτουν δάνεια 14 δις σε σύνολο δανείων 205.000 δισεκατομμυρίων ευρώ. Επιδοτήθηκαν δάνεια κατά 90% εξυπηρετούμενα.

Και τα κόκκινα δάνεια και έχει σημασία αυτό που θα πω, δεν διευκολύνθηκαν να ενταχθούν και αυτό είναι ένα σημείο που θα πρέπει να προσεχθεί εν όψει του προγράμματος Γέφυρα II το οποίο είναι θετικό ότι εντάσσει μεν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αλλά το ζήτημα είναι να ωφεληθούν και να μπορέσουν να ενταχθούν γιατί με το 70% των μικρών επιχειρηματικών δανείων να είναι κόκκινο και την αγορά να είναι κλειστή, πώς θα μπορέσει μία επιχείρηση να μπει στο πρόγραμμα αφού θα πρέπει να πληρώσει το 2,5%-5% του συνόλου του δανείου για να ρυθμιστεί;

Αυτό είναι πρακτικά αδύνατο. Άρα, θα πρέπει να διευκολυνθεί η επιδότηση.

Όπως αναφέρθηκε πριν, τα υπόλοιπα προγράμματα που αφορούν τραπεζικά δάνεια είναι αποκλειστικά για εξυπηρετούμενα δάνεια άρα ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της μικρής επιχειρηματικότητας μένει εκτός μέτρων στήριξης, πολύ απλά γιατί έχει μη εξυπηρετούμενο δάνειο.

Άρα εδώ τι κάνει η Κυβέρνηση; Εφαρμόζει νέο πτωχευτικό, εφαρμόζει πλατφόρμα ρύθμισης. Εκεί θεωρώ ότι θα πρέπει να εξαντληθεί το περιθώριο των 240 δόσεων και να γίνει και κούρεμα συνολικού χρέους και όχι μόνο προσαυξήσεων.

Εξάλλου, όταν πωλούνται τα δάνεια, το μέσο ποσοστό πώλησης κυμαίνεται περίπου στο 20%-25%. Πρώτον θα πρέπει να μπει ένα πλαφόν, ένα όριο, ενδεικτικά θα πω μέχρι το τριπλάσιο της αξίας που αγοράζει ένα fund ένα δάνειο να μπορεί να έχει δικαίωμα ανάκτησης από τον οφειλέτη.

Εμείς είχαμε προτείνει να υπάρχει το δικαίωμα προαίρεσης του οφειλέτη πριν μεταφερθεί στο fund.

Ενώ θέλω να τονίσω ότι είναι και σημαντική αδυναμία όλων των πλαισίων από το 2000 μέχρι και σήμερα η ομηρία των εγγυητών ακόμα και στις περιπτώσεις που ο οφειλέτης απαλλαγεί από το χρέος με δικαστική απόφαση ή ρευστοποιηθεί η περιουσία του.

Κύριε Πρόεδρε, μπορεί δηλώσεις, όπως η χθεσινή του κ. Ζαβού, ότι μειώσαμε 40% κόκκινα δάνεια να ακούγονται εύχες και ευνοϊκές, δεν απηχούν, όμως την πραγματικότητα που βιώνουν χιλιάδες επαγγελματίες και νοικοκυριά στη χώρα.

Γιατί το χρέος στον ιδιώτη παραμένει ανεξάρτητα μετά το δάνειο που βρίσκεται στην τράπεζα ή στον servicer.

Το τραπεζικό σύστημα βεβαίως πρέπει να εξυγιανθεί για να στηρίξει την πραγματική οικονομία. Επιβάλλεται, όμως, να σωθούν και οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι σε μία συγκυρία που δεν θα είναι ανταγωνιστικοί στην αγορά εργασίας άνθρωποι που χρειάζονται μόλις λίγα χρόνια για να βγουν στη σύνταξη μετά από δεκαετίες προσπάθειας.

Έχει ξεκινήσει μία δύσκολη συζήτηση για αναδιάρθρωση χρέους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά είναι αναγκαία. Αλλά θεωρώ, και κλείνω με αυτό, ότι είναι επιτακτικό να εξαντληθούν τα περιθώρια ώστε να στηριχθούν οι επιχειρήσεις που άντεξαν τη δεκαετή κρίση και να δοθούν πραγματικά κίνητρα για συνέργειες και αναδιάρθρωση επιχειρήσεων που δεν είναι ανταγωνιστικές γιατί ο στόχος είναι η διάσωση όσων το δυνατόν περισσότερων θέσεων εργασίας γιατί μόνο έτσι θα διατηρηθεί η κοινωνική συνοχή και θα διευρυνθούν οι ανισότητες.

Αυτό, λοιπόν, είναι και το μεγάλο στοίχημα του πολιτικού συστήματος.

Βιβλιογραφία

- ΑΑΔΕ (2021), *Παρακολούθηση Φορολογικής Διοίκησης: Είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών*, Μάρτιος 2021.
- Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή (2021), *Δημοσιονομικά στοιχεία Ιανουαρίου 2021*, Αθήνα, Μάρτιος 2021.
- Fannie, M. (2018), *Selling Guide*. (Available here).
- IMF (2020a), *The International Architecture for Resolving Sovereign Debt Involving Private-Sector Creditors-Recent Developments, Challenges, And Reform Options*, IMF, October 2020.
- IMF (2020b), *Public Sector Support to Firms*, IMF Special Note.
- ΚΕΑΟ (2021)
- Liu, Y., Garrido, J. and DeLong, C. (2020), "Private Debt Resolution Measures in the Wake of the Pandemic", IMF, Special Series on COVID-19.
- Scott, H. and Pressman, S. (2019), "Financially Unstable Households", *Journal of Economic Issues*, 53 (2): 523-531.
- Τράπεζα της Ελλάδος (2021a), *Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας*, Αθήνα: Εκδόσεις Τράπεζας της Ελλάδος.
- Τράπεζα της Ελλάδος (2021b), *Έκθεση Διοικητή για το έτος 2020*, Εκδόσεις Τράπεζας της Ελλάδος.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΟΥ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

Μητροπόλεως 42, 105 63 Αθήνα
Τηλ.: 210.32.59.200, Fax: 210.32.59.209
www.esee.gr, e-mail: info@esee.gr

Πετράκη 8, 105 63 Αθήνα
Τηλ.: 210.32.59.170, Fax: 210.32.59.229
www.inemy.gr, e-mail: info@inemy.gr